№100 (24.226) • 2021 гъэм шыщхьэу!ум (августым) и 21, щэбэт • Тхьэмахуэм щэ къыдок! • И уасэр зы тумэнщ • adyghegemail.ru

Дунейпсо мардэхэм къизагъэ цІыху минхэм я зэблэкІыпІэ

Налшык къыщызэlуахащ илъэс зыбжанэ хъуауэ ягъэхьэзыр «Ищхъэрэ» автовокзалыр. И теплъэкіи, Ізхуитлъэхуитагъкіи, шынагъуэншагъэкіи, хуащіэну Іуэхутхьэбээхэмкіи ар дунейпсо мардэхэм къозагъэ.

МЫБЫРЭ «Ипщэ» автовокзалымрэ яухуащ «Развитие внутреннего и въездного туризма» федеральна программэм ипкь иткіз. Ар хьзэыр зэрыхъурэ зэманыфі дэкіами, я къызэіухыныр мызэ-мытізу ягьэіэлххуащ абы пыщіа іуоху псори ягьэтэмэмын, ціыхухэм гугъуехь лей къахуимышэу яутіыпщын папщіэ. Зэкіз абы нэхъ хуэхьэзыру къальытащ Щхьэлыкъуэ дэлъэдагізм и дех шахуха «Ишхъэлэ» автовокально.

піэм и деж щаухуа «Ищхъэрэ» автовокзалыр. Къыззіуахыным махуэ зыбжанэ иіэжу я хэщапізщіэ хъунур зрагъэціыхууадц ціыхухэр къезышэкіыну іуэхущіапіэхэм я лэжьакіуэхэмрэ къалэ, жылэзэхуаку маршрутхэм тетыну автобусхэмрэ таксихэмрэ зезыгъакіуэхэм. Абыхэм вокзалыщіэр хуабжьу ягу ирохь, ауэ, дэтхэнэ зы

оусхэмрэ таксихэмрэ зезыі вактуэхэм. Аоыхэм вокаальщірэ хуабжы ягу ирохь, ауэ, дэтхэнэ зы Іуэхущіэми хуэдэу, хуэсакъыу бгъэдохьэ. Пэжщ, дапхуэдизу дахэми ізхуитлъэхуитми, ар щыщіэныгъэншэкъым. Гугъущ ціыхур илъэс куэд хъуауэ зытет гъуэгуанэм къытепшыну. Хэти къохьэлъэкі щіыпіэщіэм зэрыщрагъэкіынумрэ зэрыщитіысхьэнумрэ, абы икіыжу нэгъуэщі льэныкъуэхэм зэрыкіуэнур. Арщхьэкіэ ціыхур сытми йосэж. Автовокзалыщіэми есэжынущ. Армырауи хъунукъым: ціыхухэм я тыншыгъуэр къызэрагъэпэщын папщіа вокаалыщіэм екіуалізу иралхащ къалэ автобус маршрутхэу №№1,

7, 18, 21, 24, 33-хэр. Щхьэзакъуэ автомашинэкіэ «Ищхъэрэм» къакіуэхэм папщіэ къэувыіэпіэ тыншхэр яухуащ.

Автовокза́лым щыщІыхьэкІэ пассажирхэр блокІ шынагьуэншагтээр къызэгъэпэща зэрыхъу гъущІхэкІыр нахуэ зьщІ Ізмэпсымэм. НэгъуэщІ Ізмапу маршрутым щыпэплъэ пэш хуитышхуэм ущІыхьэфынукъым. Апхуэдэу, гурыщхъуэ къытумыхьэми хъунущ автобус къзувыІэпІэм хабээм къемызэгъ Ізмэпсымэ цІыхухэм зэрытрамыхьэнумкІэ. Маршрутым щыпэплъэ щІыпІэр къызэгъэпэ-

Маршрутым щыпэплъэ щіыпіэр къызэгъэпащащ иджырей мардэм къигъзув тыншыгъуэхэмкіэ. Шхапіэр щыіэш, ауэ сытми зыщыбгъэпсэхуми хъунущ. Пассажирыр зыхуей-зыхуэфіхэр щигъуэтыным псори хузунэтіащ: анэмрэ сабиймрэ я пэш щхьэхуэ, медицинэ пэшхэр къыщызэІуахащ. Зи узыншагъэм сэкъат иіэхэм папщіэ вокзалыр къызэгъэпэщащ лифткіэ, пандус щхьэхуэкіэ.

дус шкьэхуэкіэ.
«Ищхээрэ» автовокзалым къытекіыу транспортыр Дзэлыкъуэ, Прохладнэ, Бахъсэн, Іуащхьэмахуэ, Шэджэм районхэм макіуэ - псори зэхэту унэтіыныгъэ 42-мкіэ зэбгрокі. Зэуэ абы къытехьэфынущ автотранспорт 500-м нэблагъэ.

Аруан лъэныкъуэкіэ къикіхэр къыщыувыіэну «Ипщэ» автовокзалри хьэзырщ. Аршхьэкіэ абы къызэрекіуэліэну, зэрытекіыжыну щіыкіэхэр иджыри нэсу зэрамыубзыхуам къыхэкіыу, и къызэіухыныр зэкіэ ягъэгувэ.

Тхыгъэри сурэтхэри ЖЫЛАСЭ Замир ейщ.

Къэрал къулыкъущІапІэхэм

Махуэшхуэхэр

Махуэшхуэхэр зэрырагъэкіуэкіыну щІыкІэм теўхуауэ КъБР-м и Іэташхьэм шыщхьэуІум и 18-м ири-

гъэкІуэкІащ «муниципальнэ сыхьэт» зэІущ Тэр. Абы хэтащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Му-

ладэм, кыргын и правильные и Администрацэм и Унафэщ Къргын и Ізтащхьэм и Администрацэм и Унафэщ Къуэдзокъуэ Мухьэмэд, муниципальнэ зэгухьэныгъэхэм я администрацэхэм я Ізтащхьэ-

ЗЭІУЩІЭМ щызэхалъхьэжащ лъэпкъ проектхэр гъэзэщіэн и лъэныкъуэкіэ зэкіэ зрагъэхъуліахэр, ціыхухэм вакцинэр яхэлъхьэным теухуа лэжьыгъэр зэрекlуэкlыр, апхуэдэуи тепсэлъыхыщ гъэ еджэгъуэщlэмрэ фокlадэм и пэщlэдзэм хабзэ хъуауэ

ягьэльапіэ махуэшхуэхэмрэ зэрызыхуагьэхьэзырхэм. Мусуков Алий зэіущіэм хэтхэр щыгъуазэ ищіащ щіынальэхэм унэтіыныгьитіымкіэ «Ущыпсэну тыны щіыпіэ», «Сабийхэм заужыын папщіэ псоми зэхуэдэ ізмалхэр яіэн» жыхуиіэхэмкіэ - лэжыыгъэхэр къанэ

щагъуэ щымыlау зэрыщызэфіэкіар. Зэрыщыту къап-щтэмэ, лъэпкъ проектхэм щыубзыхуахэр гъэзэщіэ-

ным трагъэкІуэдэну мылъкум щыщу процент 53-м

щіигъур ахэр зыхухахэм къыхуагъэсэбэпакіэщ икіи ар Урысейм и адрей щіыналъэхэм яхузэфіэкіа бжы-

гъэхэм щlегъу. Мусуковым администрацэхэм я Іэтащхьэхэм гу лъа-

ригъэтащ ухуэныгъэ зыбжанэм ехьэлlауэ зэфlа-гъэкlыпхъэ lуэхухэм, апхуэдэуи къэралым ис цlыхухэр бжыным теухуауэ къапэщыт лэжьыгъэм зыхуэгъэхьэ-

ожыным теухуауз кългащыг лажын зам зыхуаг вэхвэ-зырын зарыхуейм. Премьер-министрым республикэм и Ізтащхьэр щы-хуаза ищіащ курыт школыщІзхэу Солдатскэ стани-цэмрэ Ново-Ивановскэ къуажэмрэ щаухуахэр къызэ-рызэІуахыным хуэдзу хьэзыр зэрыхъуам, ахэр муни-

ципалитетхэм я мылъкум зэрыхагъэхьэнум. Дзэлыципалитетам н мылькум зэрьхаг вэхвээлүм, дзэлыг кырэкъуажэ дэт курыт еджаптэр зэгъэлэщыжынымрэ Бахъсэн щаухуэ ФОК-мрэ ехьэлга лэжьыгъэхэри и кгэм зэрынагъэблэгъам. Муниципальнэ администрацэхэм я ганадхьэхэм

муницинізіленэ администрацэзэм н тэгашдызалалыкалэну хуагызуващ вакцинэр ціыхухэм Ізмалыншэу яхэльхыным хуэгыза лэжыыгыэр я щіыналыхэм хиубыдэ іуэхущіапіэхэм щышіагызуэбжыну, «Роспотребнадзор»-м фокіадэм и 1-м кыншышіэдзауэ кызпшытэныгызхэр зэрыригызкіуэкіынури кызлыытын, А іуэхур нахыыфіу щекіуэкіхэм я щалхызу кызлыыналызыны шылалызы кызлышызалызыныналызыны маншызалызыны байы

хьащ Дзэлыкъуэ муниципальнэ щ ыналъэр. Абы мастэр зыхалъхьахэм я бжыгъэр процент 58,6-рэ

щызыхъумэ

щохъу.

Узыфэм

яхэлъхьэнымкіэ лэжьыгъэфі щекіуэкіхэм ящыщщ Іуащхьэмахуэ муниципальнэ щіыналъэмрэ Прох-

ладна къалэ округымри.
Зэlущ\ом щытепсэлъыхьащ Щ\оныгъэхэм я махуэм,
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэралыгъуэм и
махуэмрэ Урысей ныпым и махуэмрэ ехьэл\а дауздапщэхэр зэрырагъэк\уэк\ыну щ\ык\онык. Къуэдзокъуэ дапидээд зэрэрг ээлүүлэлэгү дагилэлэг хээдсогор Мухьэмэд къыхигъэщащ махуэшхуэхэр онлайн жыг-хъэм иту е ціыху 50 нэхърэ нэхъыбэ зэхэмыхьэу, утыку зэlухахэм щызэхуэсу зэрырагъэкіуэкіынур. Нэхъ мых жынэшхуэ зиlэхэм ящыщу Къуэдзокъуэ Мухьэмэд жиlащ Урысей ныпым и махуэм ехьэлlахэр: Урысей

минац урысей пыпым и махуэм ехвэлахэр, урысей Федерацэм и къэралыгъуэм и дамыгъэр Іуащхъэ-махуэ и щыгум дахынущ. А Іуэхур ирагъэкІуэкІынущ МЧС-м и ІуэхущІапізу КъБР-м щыіэм и лэжьакІуэхэм, Іуащхъэмахуэ му-ниципальнэ щІыналъэм и щІыпіз администрацэр и щІэгъэкъуэну. Урысейм и къэрал ныпхэм а махуэм ягъэдэхэнущ муниципалитетхэм я уэрамхэмрэ цІыху зэхуэсыпІэхэмрэ.

Жылэхэр псыкіэ **КЪЫЗЭГЪЭПЭЩЫНЫМ** ехьэл а гугъуехьхэр

Іуэхукіэ щыіащ Абы щіыгъуащ ΚΙνэκΙνэ Казбек лэжьыгъэ Кыщпэк псы къыщІэшыпІэм. ухуэныгъэмрэ псэупіэ-коммунальнэ хозяйствэмкіэ министр Бэрбэч Алим, Налшык къалэ округым щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэ Ахъуэхъу Та мураз, «Водоканал» Іуэхущіапіэм и унафэщі Жан-

«КЫЩПЭК» псы къыщізшыпізрщ Налшык и Іыхьэ щанэмрэ абы къедза жылэхэмрэ щыпсэухэм къа-гъэсэбэп псыр мы зэманым къэзытыр. Абдеж щытепсэльыхьащ абы и лэжьыгъэр адэкіи зэтеухуауэ иригъэкі/уэкіыным пыщіа Іуэхухэм, республикэм и къалащхьэм дэсхэр зэфэну псыкіз ирикъуу къызэгъэпэща хъун папщіз ар зыхуэныкъуэ зэхъуэкіыны-

Республикэм и жылэхэр псыкІэ къызэгъэпэщыным хэлъ гугъуехь нэхъыщхьэр зыпыщІар бжьамийхэр жыть тугьуехь нахыщкару зыпыщару ожьамиихару жкы зарыхтуарш, «Псы къабаэ» щыналъэ проектым хыхьэу 2021 гъэм я мурадш псы къыщ!эшып!э 19 яухуэну е зарагъэпэщыжыну. Абыхэм сом мелуани 130-рэ хуэдиз тек!уэдэнуш, Ильэс к!уам а проектым ипкъ итк!э ящ!ащ псы къыщ!эшып!э 32-рэ, абыхэм бжьамийхэр укъуэдиинри, псы къыщ Іэшып Іэхэр убруунри, псыр къыдэзышей Іэмэпсымэхэр абыхэм тегъэувэнри яхэту.

Спортым, шэнхабзэм республикэм зыщегъэужьыным йогугъу

Иджырей пятиборьем зыщыхуагъасэ спорт lyэхущlапіэм и ухуэныгьэр зэрекіуэкіыр КъБР-м и ізта-щхьэ Кіуэкіуэ Казбек зригъэлъэгъуащ. Абы хухаха щіыпіэм лэжьакіуэхэм щіыр ухуэныгъэм щыхуагъэхьэзыр, инженер коммуникацэхэр далъхьэ

КОМПЛЕКСЫР ящі «Демографие» лъэпкъ проек-

КОМПЛЕКСЫР ящі «Демографие» льэпкь проек-тым и «Спортыр ди псэукіэм и мардэщ» къэрал проек-тым хыхьэу. Ухуэныгъэм сом мелуан 270-рэ хухахащ, ар 2022 гъэм и дыгъэгъазэм яухыну я мурадщ. Комплексым хэтынущ метр 42-рэ зи Кыхьагъыну, метр 24-рэ зи бгъуагъыну залышхуэ, езым и лъага-гъынущ метрий нэхърэ мынэхъ мащіэ. Абы къикіыра-щи, унэм спорт лізужьыгъуэ куэдми зыщыхуагъэсэ-рынуш запауа заухуамылахаму. шлагъакіуакіысыщи, улам спорт лізумыві вуз куздий звіщыхуа ізсу-фынущ, зэпеуэ зэхуэмыдэхэри щрагъэкіуэкіыфы-нущ. Проектым апхуэдэуи хэтщ іыхьийуэ гуэша, метр тхущі зи кіыхьагъыну псыгуэн, иджырей ізмэпсы-мэхэмкіз къызэгъэпэща тренажёр зал, спорт нэща-нэуапіэ, комплексым екіуалізхэм зыщагъэпскіыжы-

науапта, комплексым екіуаптахым зыіцан вапскымыну, зыттаціыпіа-зыхуэпапіа, нэгъуэщі пэшхэри. Мыбы щаухуэнущ зи гъунэхэм къэжыхыыпіэхэр иіэну футбол джагупіи. Абы зэіущіэхэм еплъыну къакіуэхэр зэрысыну трибунэхэри хэтынущ. Республикэм и іэтащхьэм апхуэдэуизыщиплъыхьащ

Ашуровым и ціэр зезыхьэ уэрамым щащіыну щэн-хабзэ центрыр зыхуэзэну щіыпіэми. Ари 2022 гъэм къриубыдэу яухын хуейщ. Центрыр щіыным трагъэ-кіуэдэн папщіэ республикэм «Щэнхабзэ» лъэпкъ проектым хыхьэу къэрал бюджетым щыщу къы-хуаутыпщащ сом мелуани 197-м щіигъу. Щэнхабзэ центрыщІзм хэтынущ цІыху 200 зэуэ зыщІзхуэну пэ-шышхуэр, къыщыфэ, цІыхухэм я Іэпкълъэпкъым зышрагъэшэш артистхэм къагъэсэбэл хьэлшылхэр я фэилъхьэгъуэхэр зыщІэлъынухэр, нэгъуэщІ пэшхэри, фэилъхьогъуэхэр зыщ!эльынухэр, нэгъуэщ! пэшхэри, класс хэхахэр щылэжьэнухэри, щыгъын ф!эдзал!э-хэри. А унэр и архитектурэк!и къащхэщок! республикэм и адрей ухуэныгъэхэм - абы удз гъэгъа теплъэ и!эу ящ!ынуш. «Центрыщ!эм сабийхэмрэ щ!алэгъуалэм рэ !эмал псори ща!энущ я творческэ зэчийхэр къызыкъуахынымк!э, унэт!ыныгъэ куэдк!и заужьынымк!э», - къыхигъэщащ К!уэк!уэ Казбек. Іэтащхьэм ухуэныгъэр езыгъэк!уэк!хэм пщэрылъящищ!ащ унэщ!эхэм ек!уал!э гъуэгухэр тэмэму ящ!ыну ик!и абыхэм къедза щ!ып!эхэри зэ!узэлэщу ящытынми егупсысыну. «Дэ нобэ социальнэ мыхьэнэ зи!э ухуэныгъэхэр едгъэк!уэк!ым и закъуэкъым, ат!э абыхэм я хъуреягъхэри догъэдахэ, къалэр зэрыщыту зэ!узэлэщ дощ!», - къыхигъэшхэхук!ащ К!уэк!уэ

зэіузэпэщ дощі», - къыхигъэщхьэхукіащ Кіуэкіуэ Казбек. Къимыдэкіэ, «Шынагъуэншэ икіи фіагъ лъагэ зиlэ гъуэгухэр» лъэпкъ проектым ипкъ иткlэ дызэрыт ильасым зи гугьу ящіа уэрамхэм я гьуэгухэр, льэс зекіуапіэхэр зэрагъэпэщыжынущ, гъуэгу іуфэхэр къагъэнэхунущ, абыхэм щхъуантіагъэхэр щыхасэнущ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ

мастэр

цІыхухэм

зиІэ Тхыдэ куу

Шыщхьэуlум и 22-м Уры-сей Федерацэм и къэрал ныпым и махуэр ягъэлъапіэ.

УРЫСЕЙ УРЫСЕИ бэракъым и тыдэр жыжьэ, ильэс 310-кlэ узэІэбэкІыжмэ, къыщожьэ. 1705 гъэм щІышылэм и 20-м Пётр Езанэм унафэ ищіауэ щьтащ сату Іуэхум елха кхъухьхэм хужь-щІыху-плъыжыфэ ныпыр щаІэтыну. Абы азым ныпыры и гъпрато си бэракъым езым ныпым и теплъэр зы-хуэдэнур тхылъымпІэм щритхъат, плъыфэхэр зэрызэкlэ-лъыкlуэнури гъэнэхуауэ. Уры-сей ныпыр XIX лІэщІыгъуэ пщІондэ флотым ейуэ къэ-гъуэгурыкІуащ. 1991 гъэм

РСФСР-м и Совет Нэхъыщтом и унафэкіз ар Урысей Федерацэм и бэракъ нэхъыщ-хьэу къалъыташ. Абы илэкіз, зэрытщізщи, Совет Урысейм къигъэсзбэпу щытар гъубжэрэ уадэрэ зытет чэтэн плъы-

рэ уадэрэ зытет чэтэн плъы-жьыфэрт. Махуэшхуэм бэракъыр къа-Іэт УФ-м и гимныр къеуэу. Къэрал ІэнатІэ Іутхэм я гуащіэм пэкІуэу дамыгъэхэр хуагъэфащэ. Апхуэдэуи, а махуэм Урысейм и щівналъэ псоми пшыхьхэр, спорт зэхыхьэхэр, флешмобхэр, мастер-классхэр щрагъэкlуэкl, къэрал дамыгъэм и мыхьэнэр кърагъэлъагъуэу.

Ныпым и махуэм рекордхэр щагъзув щыющ. Псалъэм папщіэ, 2011 гъзм Шэшэным урысейм щынэхъ ин дыдэ бэракъыр къыщаютащ. Ар Ойскарэрэ Центаройрэ я зэхуакум хуззу, метр 300 и лъагагъыу фіадзауэ щытащ. Ныпым метр зэбгъузэнатіи 150-рэ къызэщімубыдэрт. 2014 гъзм шыщхьзуіум и 22-м Омск къалэри къэрал псом Царыйуа шыхъучу шыташ. щагъэув щыІэщ. Псалъэм ціэрыіуэ щыхъуауэ щытащ автомашинэ 225-р я плъы-фэкіэ зэрызэкіэлъыкіуэн хуейм хуэдэу ягъзуву бэракъым и теплъэр къызэрагъэлъэгъуамкІэ

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Егъэджэныгъэ

Махуэгъэпс

Мы махуэхэм

Шыщхьэуlум и 21,

♦Терроризмэм и зэранкіэ хэкіуэдахэр ягу къыщагъэ-кіыж дунейпсо махуэщ

♦Урысейм щагъэлъапІэ Офицерым и махуэр

1561гъэм Урысейм и пащтыхь Грозный Иван щхьэгъусэу ишащ къэбэрдеипщ Идар Темрыкъуэ ипхъу Гуащэнэ (Ма

♦ 1923 гъэм СССР-м и Къэрал

ланыр къызэрагъэпэщащ. ◆1943 гъэм СССР-м унафэ къыщащтащ Суворовым, Нахи-мовым я ц!эхэр зезыхьэ, ныбжьыщІэхэр щрагъэджэну дзэ чилищэхэр къызэгъэпэщыным теухуауэ.

◆1964 гъэм Къэбэрдей-Балъ-къэрым и цІыхубзхэм я V съездыр екіуэкіаш.

◆1991 гъэм ГКЧП-м къэралым къыщызэригъэпэща путчым и мурадахэр къызэремыхъулІар наІуэ къэхъуащ, Совет Союзым властыр щызыІэщІэзыгъэхьэ-

властыр щызы!эщ!эзы!тьэхьэ-ну хущ!экуыхэл урбыдащ. ◆Театрымрэ киномрэ я актри-сэ, СССР-м и ц!ыхубэ артисткэ Артмане Вие къызэралъхурэ илъэс 92-рэ ирокъу. ◆Ямайкэм щыщ спортсмен ц!эры!уэ, дунейм атлетикэ псынщ!эмк!э пщык!узрэ чем-

ціэрыуэ, дунеим аліегикэ псынщіэмкіэ пщыкіузрэ чем-пион щыхъуа, Олимп Джэгухэм 8 щытекіуа **Болт Усейн** и ныб-

о щатекуа и пают жеми и пают жьыр ильзе 35-рэ ирокъу.
♦Урысей биатлонист, Олимп чемпион, натъузщі дунейпсо захьзэзхуэ куэдми щытекіуа, УФ-м спортымкіэ щіыхь зиіз и

УФ-м спортымкіз щіыхь зиіз и мастер Шипулин Антон и ныб-жьыр ильэс 34-рэ ирокъу. Дунейм и щытыкізнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіз, Налшык пшэр те-хьэ-текіыу щыщытынущ, піазэритымкіз, палшык ішэр іе-хьэ-теківу щыщытынущ, піа-льэ-піальэкіэрэ уэшх къы-щешхынуш. Хуабэр махуэм градус 23 - 24-рэ, жэщым гра-дус 19 - 20 щыхъунущ.

Шыщхьэуlум и 22, тхьэмахүэ

♦Зи диныр, нэгъуэщІ зи фІэщтурнары аламын аламын

ныпым и махуэщ. 1991 гъэм РСФСР-м и Совет Нэхъыщхьэм и зи мычэзу сессием унафэ къищтащ Урысейм и иджырей ныпышІэр - хужь-шІыхуреи ныпыщізр - хужь-щыху-плъыжь пльыфэхэу зэгуэльыр - къэралым и дамыгъзу къэ-льытэным теухуауэ. Нэхь иужь-кіз, 1994 гъэм шыщхьзуіум и 20-м, УФ-м и Президентым Із щІидзащ «Урысей Федерацэм и Къэрал ныпым теухуауэ» уна-

→ Коми Республикэм и ма-хуэщ. 1921 гъэм РСФСР-м хы-хьэу къызэрагъэпэщащ Коми

(Зырян) автономнэ областыр. ◆1942 гъэм Челябинск къалэм дэт Кировскэ заводым куэду къыщыщІагъэкІыу щІадзащ

Т-34 танкыр. **♦1959 гъэм** Тэрч къалэм лэжьэн шышТилзаш налмэс Гэмэпсымэхэр къыщыщІагъэкІ за-

◆1990 гъэм япэу эфирым къихьащ къэрал унафэм щІэмыт «Эхо Москвы» радиостанцыр.

♦2012 гъэм Урысейр Дунейпсо сату зэгухьэныгъэм хыхьащ. ♦Экономикэ шІэныгъэхэм

◆Экономикэ щІэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор

Къущхьз Ізбу къызэралъхурэ илъэс 94-рэ ирокъу. ◆Урысей актёр, Тэтэрстан Республикэм щІыхь зиІэ и артист,

Шыщхьэуіум и 23,

♦ГъэрхэмкІэ сату щІыным хэ-кІуэдахэм я фэеплъыр щакуздахэм н фэвіпісыр ща-гъэльапіз дунейпсо махуэщ ♦Урысейм и дзэ щіыхьым и махуэщ - 1943 гъэм СССР-м и Дзэ Плъыжьым Курск и деж нэмыцэ-фашистыдзэр щызэ-

трикъуташ. ♦ 1382 гъэм Урысейм артиллерие дзэхэр къыщызэрагъэпэ-щащ. Ахэр япэу къагъэсэбэ-пащ Тохъутэмыщ хъаныр Мэз-

куу щытеуам щыгъуэ. ◆1935 гъэм СССР-м и Ціыхубэ комиссархэм я советымрэ компартым и ЦК-мрэ унафэ къащтащ Кремлым и чощанэхэм щхьиті зыфіэт бгъэхэр къытехауэ къуапитху зиlэ ва-гъуэхэр тегъэувэным теухуауэ. гъузхэр тегъэувэным геулуауэ. Абы піалъэ пыухыкіаи хуагъэу-ват - Октябрь Революцэ Иным и махуэр щагъэльапіэ щэкіуэ-гъуэм и 7-м и пэ къихуэу а лэ-жьыгъэр зэфіэкіауэ щытын

♦1939 гъэм Іэ традзащ Моло-товымрэ Риббентропрэ я зэгурыlуэныгъэ цlэр иlэу тхыдэм хыхьа дэфтэрым. Абы къыщыгъэлъэгъуат Совет Союзымрэ Германиемрэ зыр адрейм те-мыуэным хуэунэтlауэ къалэн зышашІыжхэр.

♦ 1942 гъэм нэмыцэ кхъухьлъатэхэм Сталинград «лагъым уэшх» щрагъэшхащ. Абдеж къыщежьащ къалэр бийм щыхъумэным хуэунэтІа зауэшхуэр. ♦1943 гъэм советыдээхэм Харьков къалэр нэмыцэ-фа-шистыдээхэм къыІэщІагъэкІы-

жащ. **♦ 1959 гъэм** США-м и Правительствэм унафэ ищІащ я къэралым и курыт школ 400-м уры-

сыбзэр щаджыным теухуауэ. ◆1991 гъэм Ельцин Борис къы дигъэкІа унафэм ипкъ иткІэ КПСС-м и иригъэкІуэкІ лэжьы-гъэмрэ «Правда» газетыр къыдэгъэкlынымрэ къэралым къы-щызэтрагъэувыlащ.

м 1992 гъэм Щэныгъэхэмкіэ Дунейпсо Адыгэ академиер къызэрагъэпащащ.
«Урысей император Иван VI къызэралъхурэ илъэс 281-рэ

ирокъу. ♦КъБР-м щІыхь зиІэ и артисткэ

Шортэн Даниткэ къызэралъху-

рэ илъэс 95-рэ ирокъу. ♦Къэрал къулыкъущІэ, Шэшэн Республикэм и япэ президенту

Республикэм и япэ президенту щыта Кадыров Ахъмэт къызэральхурэ ильэс 70 ирокъу.

•Пшынауэ, УФ-м щіыхь зиіэ и артист, КъБР-м гъуазджэхэмніз щімьх зиіэ и лэжьакіуэ Хьэпащіз Заудин и ныбжыр ильэс 65-рэ ирокъу.

мльэс оэ-рэ ирокву. **Дунейм и щытык!энур**«pogoda.yandex.ru» сайтым
зэритымк!э, Налшык пшэр тезэригымил, талшык тызу талых тыз-текізу щыщытынущ, піа-лъэ-піалъэкіэрэ уэшх къыще-шхынущ. Хуабэр махуэм градус 24 - 25-рэ, жэщым градус 18 - 19 ЩЫХЪУНУЩ

> *Зыгъэхьэзырар* ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ

Лъэпкъ Іущыгъэ: Дахэ псори дахэкъым.

Дунейпсо Адыгэ Академием

Дунейпсо Адыгэ Академием псапащіз егъэджэныгъэ программэр иублэри, зэпеуэкіз къыхаха щіалэрэ пщащуу 26-рэ хамэ къэрал еджапіз нахъыфіхэм я щіэныгъэр щыхагьэхъуэну ягъэкіуауэ щытащ. Илъэситікіз еджа ди лъэпкъэгъухэм иджы къа-гъэзэж, я къэухьым зиужьарэ лэжьыгъэм и піалъэ зра-

ЗИ ГУГЪУ тщІы проектыр къыхэзылъхьар хьэрычэтыщІэ цІэрыІуэ, ЩІДАА-м и Президентым и къалэнхэр зыгъэза-щіэ Къанокъуэ Арсенщ.

щіз къанокьуз арсенщ, Пандемием ирихьэліами, гугъуехь куэд дунейм къыщы-хьуами, Уэршыкъуз Альберт-рэ Тхьэмокъуз Ізминэрэ - Ин-джылызым, Пщынокъуз Дианэ - Нидерландхэм, Батыр Мухьэмэдрэ Жынэ Сэтэнейрэ - Швейцарием, Хьэмыз Залым - швеицарием, къзмыз залым Франджым, Тау Анзор - Бель-гием, Гуэщокъуэ Марианнэ Испанием Кіуэфахэт, къапэ-щылъа къалэнхэми хъарзы-нэу пэлъэщауэ иджы къагъэ-

Еджакіуэ кіуахэм жэуаплыныгъэ ин яхэлъу Іуэхум яужь итащ, гъэщІэгъуэн куэди ялъа-гъуну хунэсащ. Ахэр Инстаграмым щаіэ напэкіуэціхэм къыщаІуатэ.

щатуатэ. Къанокъуэ Арсен Къэбэр-дей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэу щыщытам цІыху

ЩІэныгъэ зрагъэгъуэтауэ къагъэзэж

300-м нэблагъэ хамэ къэралкэм щригъэджауэ щытащ икІи илъэгъуащ абы къыпэкІуа сэбэпынагъыр. Иджы ЩІДАА-м и нэІэ щІэту илъэсым цІыху 50 хуэдиз игъэкІуэну зэримуражеІэ:

Япэ зэпеуэм къыхыхьэу зи зэфіэкі зыгъэлъэгъуа адыгэ ныбжыыщіэхэм фіыщіэ яху-зощі. Сэ хьэкъ сщыхъуащ:

апхуэдиз зэфіэкі, шіэныгъэ зыбгъэдэлъ интеллигент ща-лэгъуалэ дыщијэкіэ, адыгэм къэкІуэн дахэ къыпоппъэ. Дэ къэкіуэн дахэ къыпоплъэ. Дэ абыкіэ дэіэпыкъуэгъу дыхъун хуейщ, іуэхуфіхэр дгъэбагъуэ-рэ, жэрдэм зиіэхэмрэ жы-джэрхэмрэ защіэдгъакъузу.

джэрхэмрэ защгэді вакуэу. Пщіэ щіэтту еджакіуэ дгъа-кіуэхэм къалэн гугъу яхуэд-гъзувыркъым. Еджапіэ нэ-хъыщкъэ нэхъыфі дыдэхэр къауха нэужь, ахэр дэни щыкъауха нзужь, ахэр дэни щы-лажьэну хуитщ, ауэ я бээр, я хабээр зыщагъэгъупщэ хъуну-къым. Дэнэ щыпсэуми, щы-лажьэми, я хэкужь къагъэ-ээжынущ абыхэм, я лъэпкъым хуэщхьэпэнуш. Дэ аращ зы-тетщіыхьыр. Псынщіащэу зы-зыхъуэж мы дунейм ди лъэп-тъть пракум гобатъчама. къыр декіуу дэбакъуэмэ, ди насыпщ. Щалэхэмрэ пщащэхэмрэ

щалэхэмрэ піщащэхэмрэ здэщы!а къэралхэр къазэры-щыхьуам, зэрырагъэджа щы-к!эм, къадеджахэр зыхуэдэм, я мурадхэмрэ Урысейм къашыпэплъэмрэ тедгъэпсэлъыхьу ди газетым и къыкІэлъыкІуэ къыдэкІыгъуэхэм къытеддзэнэщіэпыджэ Замирэ.

Гулъыти гущІэгъуи

Псэущхьэ екіуэліапіэншэхэм я дунейпсо махуэр (International Homeless Animals Day) мы гъэм шыщхьэујум и 21-м ягъэлъапіэ

КЪЫЗДИКІАР ямыщіэ, зыми имей хьэхэм, джэдухэм, нэгъуэщі абы хуэдэхэми гулъытэ хэха яхуэщіын зэрыхуейр япэ дыдэу къэрал іуэху щащіар 1992 гъэращ. Абы щыгъуэщ, Псэущхьэхэм я хуитыныгъэхэр хъумэнымкіэ жылагъуэ зэгухьэныгъэу США-м щыіэм (ISAR) и жэрдэмкіэ, а махуэр дунейпсо махуэгъэпсым щыхагъэхьар.

Къыхуеджэныгъэр а къэралым шыдаІыгъаш Къыхуеджэныгъэр а къэралым щыдагыгъащ лъакъуиплікіэ зекіуэ псэущхьэхэм ядэіэпы-къуныр зи пщэрылъу къэзылъытэ ціыху псоми. Куэд дэмыкіыу а Іуэхум нэгъуэщі хэгъэгухэми зыужьыныгъэ щигъуэтащ.

Абы льандэрэ, зи гугъу тщіы зэгухьэныгъэм хуэдэхэм илъэс къэс шышхьэуіум и ещанэ щэбэтым ирагъэкіуэкі хабзэщ псэущхьэ екіуэліапіэншэхэм жылагъуэм гу лъегъэтэным, гущіэгъу хуегъэщіыным, уеблэмэ я унагъуэхэм апхуэдэхэр зрашэлІэжыным къыхуезыджэ дерсхэр, гъэлъэгъуэныгъэхэр, къинэмыщІ дерсхэр, гъ

Сыт, атіз, псэущхьэ екіуэліапіэншэхэм ядэіэ-пыкъун щіыхуейр? А упщіэм и жэуапри къэ-гъуэтыгъуейкъым. Фегупсысыт - ахэри, дэщхьу, узми мэжалІэми егъэгулэз, зэшыр къащыпк рыхьи, нэжэгужагъэр щызыхащій щыіэщ. Атіэми, унагъуэ псэущхьэхэми ещхьу, екіуэліа-піэншэхэри къытхуэпэжыфынут, фіыуи дыкъалъагъуфынут, къыддэщІыгъунымкІэ я «насып» къимыкіами

А псом къыхэкІыуи, гущІэгъу зиІэ цІыхур хуиту дунейм дауэ зэрытетынур, псэущхьэ екlуэлlа

піэншэхэр щіыіэми зэхиукіэу, шхын щхьэкіи лізуэ, тхьэмыщкіагъэ къылъысауэ къыіэщіэлъэгъуа иужькіэ?

льэгьуа иужькіэ?
Къэдгъэлъагъуэмэ, иужьрей илъэси 10 - 15-м
Урысей Федерацэм хуабжьу щыхэхъуащ уна-гъуэхэм имыс, имей хьэхэм я бжыгъэми.
Атіэми, ди къэралым Псэуцхьэхэм я хуиты-ныгъэхэр хъумэнымкіэ «Вита» центрым и Ізщіагъэліхэм къызэрабжамкіэ, УФ-м псэу-щхьэ екіуэліапіэншэхэм я бжыгъэр мы зэщхьэ екіуэліапізншэхэм н ожыі вэр мы зэ-маным мин 600-м къыщышідэдауэ мин 700-м щынэблэгъащ. Абы щыгъуэми, Урысей Фе-дерацэм и щіынальзэм ящышу 60-м зи бээ мыпсальэхэм щакіэльыпль егьэзыпіру мы-зыгъуэгукіэ къыщызэрагъэпэщыфар 460-м нызэрыхьэс къудейщ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

● Жыжьэ - гъунэгъу

• Сурэтым и тхыдэ

Жьыбгъэм ихьыжахэр...

Ягьэкіуэдат... Мы псалъэ жагъуэр нэпкъыжьзу зытелъ ціыху дапщзу піэрэ адыгэхэм нобэ къытхэтыр? Блякіам и удын бзаджэр зридзауэ дапщзу піэрэ нобэ псэууэ щыіэр? Ар жыіэгъуей хъуну къыщізкіынщ. Ауэ я щхьэ кърикіуа бэлыхьлэжьаехэм гур якъутэми, щізблэ къызыщіэнахэм Тхьэр етат жыпіэ хъунущ, адэжь-анэжьхэм я фэеплъыір къзмэрыхуэнам, гукъэкіыж гуэрхэр зэрахъумэфам щхьэкіэ. Я ціэ къудей къэмынау щыіэныгьэм пъэужыншэу хэкіуэдыкіыжа лъэпкъхэм я натіэ хъуам уеплъмім чыіэныгьэм пъэужыншэу хэкіуэдыкіыжа лъэпкъхэм я натіэ хъуам уеплым, «ягьэкіуэдат» псальэм кіуэціыльым уегьэтхытх, фэеплъым и мыхьэнэри гуащізу зыхыбощіз... Щауапціэхэ, Тогъуланхэ, Ашабэхэ, Сидхэ, Цыбылэхэ, Напціэхэ, нэгъуэщі лъэпкъхэми я ціз къыпхуиіуэнут – ахэр адэжь щіынальэм щыру псэукіэщіэм лей ищіакіэт, ящыщ гуэри щыізжкъым, я фэеплъи зыхъумэни къащіэнакъым, я жыіауэ, я махуагъэти, жаізжыни зыжлаізжыни шыіали ЯгъэкІуэдат... Мы псалъэ жагъуэг жыlауэ, я махуагъэти, жаlэжыни зыж-раlэжыни шыlэш...

разжыни щыізщ... Зы нанэ мыпхуарэу жиіэгьат: «Джэ-быныншэ хъуа ди тхьэмыщкіэхэм да-щытепсэлъыхькіэ, жьэрымэ яхуэдгъэу къытщыхъуу допсэу. Ягьэвар пхуэ-мыіуэтэжыну зэрыхьэльарагъэнущ, гум зэрыдэгъэхуэгъуейрагъэнущ ахэр щіытщымыгъупщэр, я гугъу дымыщіуи щіагъуи щіыдэдмыгъэкіыр. Я сурэтхэм дыщеплъкіэ, сыту куэдыіуэ чірэрыщізу нэгум къышізувэжрэ, сыту куэдыіуэ гум къыдридзеижрэ... Лажьэ ямыізу зэхэзехуэн ящіахэм дыщэри данэри я зэхуакъым, мылъкури былымои къраоэлээслуэн нщіахэм дыщэри данэри я Іуэхуактым, мылъкури былымри кърд-дзактым, я щхьэр хъумэным ктыдэ-кІуэу, зэпхтуэри ягтэпщкІури я Іыхь-лыхэм я сурэтхэрт, я бгтасфэм текіузу, запхьуари ягьэпішкіури я Іыхь-лыхэм я сурэтхэрт, я бгьафэм те-лъу здыдахыр абыхэм я фэеплъхэрт. Щытыкіз хъэлъэ дыдэ ихуэгъа ди тхьэмыщкізхэр а сурэтхэм къарит къа-рум къыщызэщіиіэта икіи псэууз къы-щигъэна куэд дыдэрэ къэхъуащ. Гугъэр сыту къаруушхуэ-тіз...». Ягъэкіуэдахэм я щізблэм нэхъыжь-хэм къашізна сурэтхар хузсакъынау-

щізджыкіакіуэхэм фи пащхьэ итлъхьэну дызыхуейр.
Сурэтхэм къыщылъагъуэр Къугъуэлъкъуей къуажэм щыщ Тэнащ Ислъам и бынхэрц - Мэжидрэ Чэбэхъанрэ. Я нэгум къищ гупсэхугъуэм узыізпишэмэ, я гущізм ізджэ гукъути щызэтелъщ абыхэм. Шурдымхэ я ныса Чэбэхъан и щіэблэр гугъу ехьащ жыпіэныр мащіэщ, алкуэдизкіэ зэхэсхуэн бзаджэ ахэр хъуати: хэкум ирагъэкіат, къызыхэкіар щхьзусыгъуэ хуащіу абы текіуэдэжари мащіэкъым. Шурымхэ «дагъуэ» я куэдт: уэркъ лъэлкът

гъэкlат, къызыхэкlар шхьэусыгъуэ хуащу абы текlуэдэжари мащіэкъым. Шурымхэ «дагъуэр» я куэдт: уэркъ лъэпкът, хуэщјауэ псэурт, зыхыхьэм къахэщырт. Гъащіащізм и жыбгъэ къыкъуэуам ирихьэжьахэм ящыщ куэдыр дунейм темытыжми, ягъэгъуар къэзыіуэтэж сурэтхэр къэніуэтэж сурэтхэр къэна Шурдым Даутрэ зэньбжьэгъуу, зэгъусэу ежьэрэ мазэ бжыгъэкіэ зекlуэ къэту зэщауэгъу пэжу къызэдэгъуэгурыкіуат. Зым и гуачуэр адрейм и нэщхъеягъуэт. Мащіэ грэнунгу хырагы дарейм шыгугъи дзыхь хуищіи зэрыхъунур хъэкъы ягхыха къзхуэдитіт. «Тэнащ и къуам щыгугъи дзыхь хуищіи зэрыхъунур хъэкъы у ягхыкат. Къаіэрыхьауэ ирекъу къахэхъуэ щрет, зекlуэм я ізмыщія кыхьар я зэхуэдитіт. «Тэнащ и къуам и щыпэ хэдэурь. Шурдым и къуам къыхиха іыхьитіым нэхъей» гушыіз зыхэль псэльафэр щізблэм къахуэзыгьэнар хахэраш. Жыізгъуэм зи гугъу ищіым іуху хэльщ. Зекіуэ зэрежьэнумкіз сыт щыгъуи хъыбар зытыр Шурдым Даутти, къуентхъым ягзу хэдэри Ислъамт. Апхуэдэурэ мащіэ кіуами, куэд кіуами, кімізм-икізмым, турми я ныбжыр нэсу щетіысыліэжым, игъащізкіз зэрымыгъэкіуаранну икіи зэрыыныг псальи шызэратым, Тэнащ Ислъам и пхъур

Даут и къуэм къригъэшащ. Арат Шурдым и къуэм ІыхьитІ къыхихащ, жыхуа-Іэр. Ислъам ипхъу Чэбэхъан Набдзэдахэ-

кіз еджэу ціыхубз зэкіуж кънщіыкіат икіи, пэж дыдэу, апхуэдизкіз дахэти, зэфэ псыр и джийм зэрехыр плъагъу-

ислъвм илкъу чэоэхаан наодзадаза, из едажу ціыхубз зэкіуж къмщіыкіат икіи, пэж дыдэу, апхуэдизкіэ дахэти, зэфэ псыр и джийм зэрехыр плъагъун и щіыфіэр хужьт, щіакіузу кънтель и щъэцри вындым хуэдэу фіыціэт, жаіз чэбэхьан Шурдымхэ къыщашэм, фитон зэрысым шу щиті къепщіэкіауэ нысашэу Къугтъуэлъкъуей нэс кърашауэ къргуэлъкъуей нэс кърашауэ къргуэлъкъуей нэс кърашауэ кыргуэлъкъуей нэс кърашауэ кыргуэльжы къыждыніа далагъуэм и дэлъхуитіыр - Муридрэ Мэжидрэ - и бгъуитіымкія къыщыту, зы льзбакъуэ я чыхукія, ціыху пцыкіутіым ізбжыб зырызу дыжьын ахъшэр кърапхъыхыу ягъэкіуэтащ, жаіз. Мэрзейхэ Бабыщ и цізу къугъуэлъкъуейпхъу, ауз хъэтіохъущыкъуей Ипцэм нысэ щыхъуауэ зы пшынауэ нысашэм я гъусэти, нысащіэм зыдищіу пшынэр къргэлсалъэ, жаіэрт, апхуэдизкіэ и щыкіутіыкіырти. Жиізр мэхъу хужаізу Щоджэнхэ я зы фызыжь къуажэм дэсти, гуащэ хъуну къвізыпэщылъ Шурдымха я нанэр, іумадэ жыхуаір, абы деж кіуащ: «Думэнхэ я хабзэ уэсхынуш, ху мэжаджиблкіз сыкъыпхуэкіуэнуш, нобэ си пщіантіз кърдашэнум схупежьэ, јукіафіэрэ фіыхуэльзу, и бзэм льэхъу илърэ хъурылжуу кърксущізківну схуэльа- іуэ», — жиізри шурдым Даут и щъэгъусэ іумадэ Думэнхэ я пхабзэр. Апхуэдят пахрэту запигъувам къртрыйузгъуз — хъуэхъукія си хьэтыр къэльагъуи, данэ лъагъуз зузубгъннц, дыщкіз нысибл сиізщи, ху мэжаджи ізноковы къзльагъун, данэ льагъуз зялигъувам кънтригъэзэжурэ, нысзу къашэр шауз хъурылжуу Шурдымх я нанэр ебъхрэфынутакъми, хъузахуя, нысзу къашэры и гъуса тенарыпізм насыху нысашэм и ужыым иту кіуащ, жаіз эбазыны, и дана льагъуз зялигъувам кънтригъззэжурэ, нысзу къашэр шауз хъурылжуу Шурдымх я нанэр ебъхрэфынутакъми, хъузхъу едзыгъууз зялигъувам кънтригъззэжурэ, кысзу къашэр и трысуз тенарыпізм нясыху нысашэм и ужыым иту кіуащ, жаіз эбазыны, кызахынам я дыгъ къухъзньтум мэтьуэть, кызыхыхам я дыгъ къухъзныхых ми я дыгъ къухъзньтум мітъум мітъум мітъум мітъум мітъум мітъум мітъу кызыхыхам я дыгъ къхуъзньных ный кызыхыхам я дыгъ кыхуъзньных ный кызыхыхам я дыгъ къухъзньных на ма кыри кыху нысашум на за къришых на кыху на на за кыху на за за кыху на за за кыху на

имі коймыну псаукіэщіэр щаухуэ 20-30 гъэхэм, ахэр лей хъуащ, а пщіэнтіэпскіэ къалэжьа мылъкум бжыпэр зыіэрыхьахэр къыхуеплъэкі хъуащ, ар зи гуащіэдэкіхэр щрагъэсыкіыну илъэс

бзаджаехэр къакlэщізээрыхьащ. Зы ціыхукій ціыхуипщікій къамыгъанзу, зэхэзедзэн хъуат, ящыщ куэд дашат, къэзыгъззэжари зырызыххэщ.
Тэнащ Мэжид уей-уей жригъзіэрт, къэбэрдейм и мызакъузу, зэхээн-Кавтаж ціыналъзу щыціэрыіуэт, мылъкушхузу къалъытэ адыгэш къабээр гуартэшхузу зэрихуэрт. Жыпіэну ирикъунщ, 1915 гъэм ирихьэліэу Мэжид и гуартэр шыщхьэ 1070-рэ хъуз, абы щыщу 195 бъэм ирихьэлізу Мэжид и гуартэр шыщхьэ 1070-рэ хъуз, абы щыщу 195 бъэм ирихьэлізу мэжиз и гуартэр шыцхьэ 1070-рэ хъуз, абы щышхэ 1070-рэ хъузу, абы шышхыр 500-м щійгъух, аккіуэр тіощі, шыщіэр шиті, ныбжь зэхуэмыдэхэм ит шыщхьэр 350-м наблагъзу зээншытар. Мэжид шым и піалъэ ищізу, къеуэліэнкіэ хъуну узыфэ зэмылізужыыгъуэхэм фізуэ шыгъуазэр абыхам еізээфу, уеблэмэ зимыубгъу щіыкіз сымаджагъэм и нэщэнэхэр къихутафу апхуэдэт. Илъэс пщіы бжыгъэхэм Тэнашхэ зэфіагьзува шы гуартэм и фіагърэ и илъэс пщіы ожыгъэхэм ізнащхэ за-фіагъэува шы гуартэм и фіагърэ и къабзагъкіэ къытекіуэ зэрыщымыізм къыхэкіыу, Къэбэрдейм япэ дыдзу къыщызэрагъэпэщауэ щыта Шууей Хасэм и тхьэмадзу Мэжид хахат. Мис абы щыгъуэщ нобэ тхъумэ Тэнащ Мэ-

абы щыгъуэщ нобэ тхъумэ Іэнащ Мэжид и сурэтыр шытрахари.
Къалмыкъ Бетlал Мэжид пщІэ хуищіырт. Балъкъ щыіэ, шы къыщагъэхъу аводым псэущкъэхэр щыээтеліэу щыхуежьэм, Мэжид къриджэри Іуэхүр зыіутыр жриіат, Іэмал щыізмэ, кіэрыхур къызэтригъэувыіэну, и Ізээгъуэ хилъхьэнуи къельзіуат. Тэнащ зэшхэм піалъэ кіэщіым шы эзтеліэр къвтаувыізуат, шыталу картаува хуатьуа хилъкъэнуи къелъзіуат. Тэнащ зэшлэм піалъ кізщіым шы зэтеліэр къагъзувыіауэ щытащ, уеблэмэ хэхъуэ ящі хъуауэ я Іуэхур кърахъэліат. Ауз узэрьхуейуэ ухъумэ уунэхъэрэт, жаіз. Пщэрылъ къыщащіар зэригъзэзщіам дыгуфіькіыну Мэжид игъуэ ихуакъым. Абы хузэфіэкіам зыгуэрхэр игъзбомпіащ, я гъуэгу зэпиупщіауз къалъытащ. Зэраіуэтэжымкіэ, абы щыгъуазэ хъуа Къалмыкъым Мэжид жриіат Хэкум икіыну, зихъумэжыну. Ауз Мэжид эыщіыпій кіуакъым. Илхъухэм пліыр унагъуэ ист, щыр езым къыбгъэдэст. Ауз јузху къащіати, гурэми щіэхи и шізый къыбгъэдэст. Ауз јузху къащіати, гурэми шізхи и дыныну и къуэр ягъэкіуэдынухэм зэращыщым и хъыбар къэіуащ. Ар щыгъзгауэ, яукіыну унафэ зэрышыіэри къи кырэр — Щыхьым — псэууэ къэнащ. Илъэс бжыгъз зыком къыгратъхъэнащ. Илъэс бжыгъз зыком къыгратъхъонарымкіэ, щіалэр ямыукіыныр зи унафэр Къалмыкъ Бетіалт.

Щыхъым здагъэкіуам и адэм и ціыхугъэр къыщыхуэщхэлэлэжып и унафэшіыр шізуэ къэ

Щыхыым здагьэкіуам и адэм и ціыху-гьэр къыщыхуэшхьэпэжащ. Пъэ-хъуэщым и унафэщіыр щізуэ къв-кіуахэм я ціэ-унагьуэцізхэм къеджа нэужь, Тэнащ Щыхыым и цэм хуэзащ. Къыщыпкърыупщіыхыыіуэм, Мэжид зэ-рикъуэр жиіащ. Абдежым унафэщіым Къалэкіыхыым къызэрикіар жиіэри, зы іуэхугъуэ игу къигъэкіыжащ: зауэм

дэкіыну къыщыкіэлъыджэм, хъун хуэдэ

дэкіыну къыщыкіэлъыджэм, хъун хуэдэ шы льыхъузурэ, абырэ и адэмрэ Тэнащ Мэжид деж екіуэліат. Мэжид и шыбз гуартэм куэдрэ хэплъа нэужь, адэм мыр хъуну къыщіякіыніш, жиіэри зыш къыхихат. Арщхьэкіэ, зэадэзэкъуэм Мэжид къабгъэдыхьэри, хэплъых щащіым щіэупіаш, Іуэхур зыіутыр шыхуаіуатэм, къыхахар иутіыпщыжри, Мэжид езым гуартэм шы къыхишащ, ар ахэр эыхуэйм хуэдэ зэрыхъунур яжриіэри. Ар щыгъэтауэ, шы уасари яімхатэкъым. Шым Іэджэ гуэвэгъуэми ліыр зэрыщихъумар жиіэжащ, «Адыгэхэр зыхуэдэр сощіэ, укъызэрагъуэми ліыр зэрыщихъумар жиіэжащ, «Адыгэхэр зыхуэдэр сощіэ, укъызэрагъуэми ліыр зэрыщихъумар жиіэжащ, уэмыбы укъэзыхьар сыт хуэдизу мышіэшхэр бзаджэми, уи адэм къысхумціар пхуэсщіэжыну хызкыр зыхузольагыуж, жиіащ унафэщіым. - Нобэ шышіэлуэдэ шіыкізніз акалым къела хъуат... Мыдэкіз къэнахэм я Іуэхури щіагъуэтэкъым. Я унэхыугыуэти, Тэнащхэ дунейм тезымыльагыуэхам ящыщ зы, илъэс ізджэкіз НКВД-м хэтауэ, партыргу къуахэм игъэзэжат. Машірэр якіэщіэтхыхьакъры зауагъэм и пээныктыуу ужырэ плъыжы зэхэзэфізкі пънкыр сывт псэукіэшіэм и бийуэ хжалым къвра зарашри, я ныбжыра зыхуэзфізкі пънктыр сывт псэукіэшіям и бийуэ жид, хьэжумар, Батыр, Дохъушыкты, Хыэхытыр сывт псэукіэшіям и бийуэ жид, хызжуар акіыным разымыльых уалыры хызмуарэ зэ дашри, я ныбжыр зэрыхжіуэтам кызхакыр, кърагъзэзэжатым мыныку мэгтан, Алимырзэ сымэ дашащ. Зы ціьхум хыратыным за рашри, я ныбжыр зарыхэкіуутам кызханым мэжир узбекистаным 1938 гъэм дунейм шыхэм ящыы убокистаным 1938 гъэм дунейм мэжид, зыракыным мэжид узбекистаным 1938 гъэм дунейм шыхэм ящыы убокистаным 1938 гъэм дунейм шыхэм ящьы убокистаным 1938 гъэм дунейм шыхым быным «лъэпкым и быным «лъэпкым и ой» хъуну къащыпыны убокистаным 1938 гъэм дунейм шыхэм выхыным и быным «лъэпкыми и ой» хъуну къащыпыры рапахізт... Мэжид къигы ойых шыхэм ізджэ и быным «лъэпкъым и бий» хъуну къа-

кърикіуар къимыщіау ныбжь хъарзына и ау 1935 гъэм дунейм ехыжащ; езым и быным «лъэпкъым и бий» хъуну къащыпэщылъыр дяпзкізтэ... Мэжид къигъэхъуа шыхэм Ізджэ хъыбар гъэщіэгъуэни яхэтщ. Мыри жыпізж хъуну къыдольытэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым илъэс Ізджэкіз и Ізтащхьзу щыта Мэлбахъуэ Тимборэ и анэмра Мэжид и къузш Хъэжбэчыр и щхьэгъусэмрэ зэшыпхъут. Тіури къаншырий щщит, Къудейхэ япхъут. Тимборэ и анэ шыпхъум я деж къэкјуауэ щыщыіз зы махуэ гуэрым, Тэнащхэ хъэщіз къахуепсыхащ. Гуартэм шыбэ хакіуапщіэр къыпшыхаш лъэгуэнати, Мэжид унэм мыкіуэжу эктэргуващ, хьэщіэри куэдрэ абы пэплъэн хуей хъуащ. И шым къепсыхыу унэм дыціцыхэжым, хызщізхэр Мэжид мащізу къехъурджэуащ апхуэдэш тесу, дауи, абы зымыгтъэгурэнкіз ізмал зэримыіар. Шым теплъэ имыіз шкъякіз, и фіагъыр ибэвіщіыну хуейтэкьыми, хьэщіэр мізэнсе шым нохърэ ар зэрымынахъыкізр Мэжид жиіаць зырыз ягъэшэсри къыціагъэп хьуащ. Тэнащым и шыр яно кързарагьэжэну траухуац. Шитіым щіалэщіэ зырыз ягъэшэсри къыщіагъэп хьуащ. Тэнащым и шыр абы цыгъуэм къэзыгъэжар Тимборэти, Мэжид абы із дилъэри, «Уліц, афэрымыпшіз» шыри узот», — жиіэри шыр иритауэ щытащ. «Втъзэжу къызэрыгуэтыжар хамышырч, Ауз сыт хуэдиз гугъуехь ягъэвами, я хэку къызэригыуэтыжар хамышырн, ягъэзож, мыбы тыр ной туратым правари, адарахумуаным, адыгагъэр я щапхъэу зэрыпсэуным хушізкъм

лвхуйхори по обидот в ващом хогщ, я адэжьхэм я щіыхыр зэрахъумэным, адыгагьэр я щапхъэу зэрыпсэуным хущіэкъуу. Сурэтхэм ущеплькіэ, сыту дахэ е

Сурэтхэм ущеплъкіз, сыту дахэ е сыту хьэлэмэт жыпізу зэпыболлъыхь. Итхэм я нэгухэм ущиплъкім, гур ізджэ блякіа къэхъукъащізхэм мажэ. Абыхэм яльэгъуа псори пщізнкім несу къэпіуэтэжыфынкій ізмал иізкъым, ауэ я хъыбархэр зэхэзыхыжауэ, нобэ нэхъыжькіз зэджэхэм я нэпсыкізр ялъэгъуащи, зэрыльапіз дыдам шэч къытрамыхызу зэрахьэ. Шымыізж нлы вуащи, зэрылышта дыдэм шэж кънграмыхьзу зэрахьэ. Щымыіэж ціыхухэм я гугъу пщіыху псэущ, жаіэ. Аращ фэеплъ хъужыр, аращ ціыхур уахътыншэ зыщіыр. Жызбгъэм ихьы-жами, зэрыхуа архъуанэр бынымкіэ мэдэхащІэ

ТАБЫЩ Мурат, «Адыгэ псалъэ» газетым и шІэныгъэ обозреватель. Ди хьэщІэщым

Мэкъумэш

БЖЬЭДЫГЪУ Аксанэ:

«Сэ адыгэбзэм дэни сынехьэс!»

Бжьэдыгъу Аксанэ куэдым къаціыху адыгэ шхыныгъуэ-хэр іэфіу зыпщэфі бзылъхугъэу. Езым зэрыжиіэмкіэ, пщэфіэным еджапіэ нэхъыщхьи дипломи хуей-къым, езыр-езыру зебгъасэ мэхъу. Аксанэ бухгалтерщ, езым и Іуэхущіапіэ иіэжщ. И лэжьыгъэм, дэзыхьэххэм ятеухуауэ депсэльащи, ди гуапэу фыщыдогъэгъуазэ ъыджиІам.

- Аксанэ, куэдым укъа-цІыху адыгэ шхыныгъуэ ІэфІхэр зыпщэфІ бзылъху-гъзу. Тыркуми урагъэбла-<u>гъэри, пщэфІэным и щэху-</u> уадэгуэшащ абы щыпсэу ди лъэпкъэгъухэм.

- ИлъэситІ ипэ Тыркум сра-гъэблэгъат, абы щыпсэу ди лъэпкъэгъухэр пщэфіэнымкіэ си дерс щіэзгъэдэіуну. Къайсэр къалэм щыІэ Адыгэ Хасэрт сезыгъэблэгъар. Къапщтэмэ, бзылъхугъэр пщэфІэным хуеджэн хуеиххэкъым, хуеджагьэххэм хуэдэу пщэфіэн гъэххэм хуэдэу пщэфlэн хуейщ. Ауэ, итlани, сызэрыражэуаплыныгъэ пщэфІэнымкІэ гъэблэгъам хэслъхьэри, Іэзагъэр щыхагъахъуэм сыщеджащ. Абыи и закъуэ?! ТыркубзэмкІэ егъэджакіуэ къасщтэри, ари мащізу зэз-«Згъэлъагъуэхэр, гъэщІащ. сызытепсэлъыхьхэр къагурымыІуэмэ, къысхуэсэбэпынщ», - жысІат. Ауэ, икъукІэ сыщыгуфІыкіащ къызэрызмыгъэсэ-бэпами - фІы дыдэу адыгэбeliua des

Сыщыкіуам яжесіат пщэфіэнымкіэ дерсым ціыху 15 нэхърэ нэхъыбэ къекіуаліэмэ гугъу зэрыхъунур. Сыту жыпІэмэ, дэтхэнэми Іэмал естыну сыхуейт зыгуэрым щІэупщіэну, сыпщэфіым зыгуэркіэ къыхэіэбэну, нэхъыбэм щіэупщіэну ізмал яізну. Аршхьз-кіз, ціыху 40-м нэблагъз къе-кіуэліат. «Ціыхур куэдщ, къздмыгъакІуэмэ, загъэгусэ», -жаІащ сезыгъэблэгъахэм. Абыи хэкіыпіэ къыхуэдгупсы-сащ: япэ махуэм псори дызэгъусащ, адэкіэ, гупитіу дгуэшри, махуэм тізу къытедгъазэурэ дыпшэфіаш.

Ди япэ дерсым щыгъуэ цІы-хубзитІ къэтІысат, тІэкІу зэры-мыарэзым гу лъыптэу. Абыхэм саІуплъэри, сазэрыхуэгуапэр къыхэзгъэщу сыдыхьэшхащ -бзылъхугъэхэр зыкІэ ещхьти ди гъунэгъу гуэрхэм. «ЛІо, Къэбэрдейм дыбгъэсэжын уи гугъэу укъмкlауэ ара, жыхуэф-lэу фыкъэтlысаи! - жызоlэ сэри. - Фи фІэщ фщІы, фез-гъэсэнкlэри хъунущ. Адыгэ сэри. - Фи фізіц фідізі, ятть гъэсэнкіэри хъунущ. Адыг: шхынхэм я пщэфіыкіэращи фщІэххэркъым!» Саху хуауэ сызэрыпсалъэр Сахуэгушхуауэ сызэрыпсалъэр ща-лъагъум, езыхэри дыхьэш-хащ. Апхуэдэу дызэрыцІыхури, гъунэгъу дыди дызэхуэхъуащ. Сыт сыпщэфіми, піастэ дыщіызгъуну сфіэфіт. «Хэкумкіэ къикІыу хъуар апхуэдизу щхьэ фыдахэ, зыгуэр щэхуу зыво-хьэліэ!» - жаіэрт. «Фымыщіэу ара, шатэщ дэ зэтхьэліэр. Ша-

тэ куэду дошх», - жысlэрт. Махуэ гуэрым лыбжьэ сщІы нути: «Дэри лыбжьэ тхуощ, нэхъ хьэлэмэт гуэр дыгъэ-лъагъу», - жаlащ. Сэ сщіэртэ-къэ абы лыбжьэ яхуэщірэ яхуэмыщірэ! Сщіащ лыбжэр. матэ щыхэслъхьэм ари ягъэ-щагъуат. Ауэ пщэфіэн суха нэужь, лыбжьэр щіэх дыдэ шхын яухат.

Хьэл-щэнкіэ хэкурысхэм къащхьэщыкіыу къыпщы-

хъуа хэхэсхэр?
- Хамэ щІыпІэм щыпсэу пэтми, Хэкум щыпсэу адыгэхэм ещхь дыдэщ я хьэл-щэнхэр, я зышІыкІэхэр, я теплъэр, Я псэлъэкІи, я зыгъэгусэкІи, я гушы-ІэкІи ди хьэблэ фызхэм ещхь дыдэш. Тхьэмахуитікіэ дызэхэтащ, ныбжьэгъу дызэхуэхэуащ. Кіуэаракъэ, игъащіэм дызэрыціыхуу дыкъекіуэкіам хуэдэт.

- Уэ къэрал куэдым ущы-Іащ. Зыгуэр къахэбгъэщ-хьэхукІрэ? - Илъэсий ипэщ Тыркум япэу

сыщыкіуар. «Къэралыгъуэ-шхуэхэм я лъэужькіэ» («По следам великих цивилизаций») еджэу Тыркум щыlэт нэгузегъэужь тур. Сочэ цlыху-гъэ къыщысхуэхъуа зы бзылъхугъэ сщІыгъуу дыкІуат. Километр мин 12 къыщызэхэткІу-хьащ, къали 9 къызэщІиубыдэу. «Троянский конь», «Храм Артемиды», «Топкапы»... Мыжэр сыту щіыпіэ тельыджэ! Итіанэ, зы хьэлэмэт... Гъуэгуу дызрикіуам, зы щіы кіапэ ягъэхьзулейуэ дрихьэліакъым псоми зыгуэр хасат. Гъуэгубгъу нэгъунэ удз гъэгъат. Абы щыгъуэм тщІыгъуа щІыпІэгъэлъагъуэм (экскурсоводым) гунэс къысщищіащ Тыркур. Ар ухуэныгъэхэм зэрытепсэлъыхьым, тхыдэм зэрыхэlэбэм, дигъэлъагъухэм хъыбару ядыщІигъухэм удахьэхырт

ИтІанэ сэ си цІыхугъэ гуэрхэр си гъусэу Тыркум сыкІуауэ, Топкапы деж сащыхутепсэ-лъыхырт а щІыпІэм. Мылицэ къраджауэ щытащ сэр щхьэкъраджауэ щытащ сэр щхьэкlэ, «лицензэ имыlэу экскурсоводу мэлажьэ», жаlэри.
- Хамэ щlыпlэхэм адыгэбзэр къыщысэбэпрэ?

- Сэ адыгэбзэм дэни сыне-хьэс! Дэнэ щІыпІэ сыкІуэми, адыгэбзэщ сызэрыпсальэр, Іэмал иІэххэмэ. Инджылызыбзи сощіэ хъарзынэу, тырку-бзэми хызощіыкі, ауэ адыгэбзэкІэ псэлъэн щІызодзэ. Сыт сыщІэмыпсэлъэнури! Си адыгэбзэм си Іэпэтэрмэшыр щівзогъури, сызыхуейр зы-жесізм къыгуроіуз. Сэ, пса-лъэм папщіэ, Истамбыл сы-дэтмэ, абы сыт хуэдэ лъэпкъи сыщыхуэзэфынущ. Абы и бзэр щхьэ сэ къэслъыхъуэн хуей?! Бэзэрым сытехьэми, аращ: «Лю мыбы жып!эр?», «Сыт и уасэр?» - жызоІэри сытетщ. Уэ сытыт узыхуеджар, Ак-

<u>санэ?</u> - Къэбэрдей-Балъкъэр къэ рал университетым учётымрэ экономикэмкlэ и факультетыр 1992 гъэм, МГУ-м географиемкІэ и факультетыр 1998 гъэм, МВД-м Краснодар щиІэ и университетыр юристу 2009 гъэм къэзухащ. 2000 гъэм экономикэмрэ управленэмкіэ кандидат лэжьыгъэр пхыз-гъэкіащ. КъБКъУ-р къэзуха нэужь, Мэкъумэш академием егъэджакІуэу сышылажьаш.

Диссертацэ щыстхым щы-ьуэ, Москва сыкІуэн хуей твуз, москва сыктуэн хуеи хъуащ, иджы хуэдэу Интернет-кlэ къебгъэхьурэ узыхуейхэм ухэплъэ хъуртэкъым а зэма-ным, библиотекэм ущылэжьэн хуейт. Академием къыздолажьэ бзылъхугъэрэ сэрэ зызэщІыдгъури дыкІуащ - абыи итырт диссертацэ.
Москва дызэрыщыІа мазэр

си ныбжьэгъум сэрэ махуэ тельыджэ защ эу дигу къинащ. Зэпымыууэ щІэщхъу къытщІы-щІырт, абы дридыхьэшхыдридыхьэшхы-

Дэ тІур мылицэм дыкъагъэувыІэрт зэпымыууэ. Сэ сыт шывыізрі ззіівімыуэз. Оз оні щы-гъуи адыгэбзэкізт сызэрып-салъэри, си гъусэм жиіэрт: «Уи адыгэбзэращ дыкъыщіа-гъэувыізр». Сэри: «Уэ уи нэр къижу зыбоплъвихъри, мыбы дызэрыщымыігсэур дыкъакъижу зыооплъыхъри, мыоы дызэрыщымыпсэур дыкъа-щізу аращ», - пэздзыжырт. Махуэ гуэрым библиотекэм дыкъикіыжу дызэгуроіуэ: «Еуэ, мылицэм дыкъагъэувыјэну хунэмыс шјыкіэ, ціывыгыун хүнэмыс щыкгэ, цы-выгъуякі эдыгъэкіуэж, адэкіи-мыдэкіи домыгъэплъэкі». Дыздэплъэр ди занщізу мет-ром дыхуожэ. Иджы дынос щыжытіэм, дэнэт... дыкъе-гъзувыіэ мылицэм. Сэ уры-сыбазкіа жызоіз: «ПыкъысыбзэкІэ жызоІэ: «Дыкъыщіэвгъэувыіэр къызгурыіуэр-къым, ди нэкіум зыгуэр зыгуэр къым, ди нэкіум зыгуэр илажьэ хьэмэрэ жылэм ямы-щіэ гуэр тщіэрэ, метром дыжэу аращ икіэри ипэри...» Езыр погуфіыкіри, жеіэ: «Псори метро ихьэпіэмкіз мажэ фэ къикіыжыпіэмкіэщ фыз дэжэр. Аращ фыкъыщІэзгъэувыІар»

- «Нарт» ООО ІуэхущІапІэм утезгъэпсэлъыхьынут. Сыт абы фіэфща ціэ дахэм и

къежьапіэр?
- «Нарт» Іуэхущіапіэм бух-галтер Іуэхутхьэбзэхэр щы-дощіэ. Бухгалтер зыбжанэ

щолажьэри, абыхэм фирмэ гуэрхэр е ціыху щхьэхуэхэр къегъэщіыліащ. Лэжьэкіэ хъунури езыхэм зарэфіэтын-ПэжьэкІэ хърнури езьям зарэдіэтын-шым хуэдэу доубзыху. Хэти къокlуэри, ди бухгалтерыр бгъэдэсу, дофтэр јузухуэр, ахъшэ егъэхьын-къегъэхьын-хэр егъэтэмэм, хэти, телефонкіз къэпсалъзурэ, абыкіз зэфіокі. Е, псалъэм папщіз, Ма гадан щыщ гуэрым дыдо-лажьэ иджыпстуи, Инлажьэ иджыпстуи, Интернеткіэ ди сайтыр къагъуэт-ри, зыкъытпащіащ, электрон Ізмалкіэ зэгурыіуэныгъэхэри зэдухыліащ. Я іуэхущіапіэм и бухгалтерие Іуэхур дэ идо-гъжіуэкі, езыхэм мазэм те-хузу улахуэ щкьэхуэ ди счётым хузу улахуз щхвэхуз ди счетым къралъхьэ. ЦІыхухэр куэдрэ зыхуей хъу Іузхутхьэбээщ бух-галтерие Іузхури, лэжьыгъэн-шэ дыхъурктым зэи.

ди Іуэхущіапіэм «Нарт» фізтщын щіэхъуарі Си адэм и ціэр Нартщ. Іуэхущіапіэр бухгалтерием пыщіауз щыта-къым нэхъапэм. Си дэлъхум мэкъумэш Іуэху гуэрхэр зэри-хуэн и гугъати, иужькіэ, къи-мыгъэсэбэпыж щыхъум, сэ Іуэхущіапіэ схуэхъужащ. Абы шыгъуэш «Нарт» шыфІэтшар Туризм Іуэхухэм пыщІауэ сублат фирмэр. Си адэр школым щылэжьат игъащІэм. ГеографиемкІэ иригъаджэу щытащ. А зытепсэлъыхь къэралхэм картэмкіэ сабийхэм яригъэ лъагъухэм езыр къыщесшэ-кlыну, и нэгу зезгъэужьыну кіыну, и нэгу зезгъэужьыну сехъуапсэрт. Арщхьэкіэ, къупщхьэ уз иlэ хъури, гъуэгуанэ жыжьэ теувэнуи lэмал иlэжакъым.

Зы зэман ди ІуэхущІапІэр Зы зэман ди Іуэхущіапіэр дэлажьэу шыташ хама къэралым къикіыу адыгэшым, адыгэ уанэм теухуауэ гъэщіэгъуэн гуэрхэр къэзыщіэну, ахэр яджыну ди шіыналъэм къакіуэхэм. Ахэр зыдихъэхыну къытщыхъу щіыпіэхэм, шы фермэхэм тшэрт, дахэ гуэрхэр едгъэлъагъурт. Туризмэм и Іуэхур духын хуей хъуащ 2005 гъэм жэлуэгьуэм и 13-м къэхых і уэхум и ужжыві. Республадыя пральнаты пральнат хъуа Іуэхум иужькІэ. Республикэм туризм щыІэжтэкъым, цІыхухэм я къэкІуэныр зэпы-

«Лашын» и фІэщыгъэу Бзылъхугъэ хасэ къызэбгъэ-пэщащ илъэс зыбжанэ ипэ. Абыи укъытезгъзувы В энг....
- Пэжщ, Бзылъхугъз хасэ зэхэзублащ. Абы и япэ зэхы-

хьэр Сирием къикіыжа ди шыпхъухэм ятедухуати, къедшылкъухэм ніедухуати, къедгьэблагъэри, дызэбгъэдэсат, дызэрыціыхуат. Иджы дызэрощіэ. Адыгэ бзылъхугъэм къыдекіуэкі іуэхугъуэ дахэхэрщ дызытепсэлъыхьыр, дгъэкlуатэр. Иджыблагъэ «Си анэм и пщэфlапlэм» («Мамина кухня») тхылъыр къыдэд-гъэкlащ. И фІэщыгъэми гуры-Іуэгъуэ зэрищІщи, си анэм ипщэфІ шхыныгъуэхэрщ зи гугъу сщІыр. Уи сабиигъуэу узэса шхыным нэхъ ІэфІ щыІэкъым - ар игъашіэ псокіэ іэфіу уи Іум къонэ. Сэри тхылъыр хуэстхащ адыгэ шхыныгъуэ-хэр пщэфІыным сыхуэзыгъэлъэпкъ сыкъызыхэкІар фІыуэ сэзыгъэлъэгъуа си анэм. Иджыпстуи зэлэжь иІэщ ди Хасэм. Нало Заур и «Тау-рыхъищэ» тхылъым итхэр Щэрмэт Людмилэ и макъкlэ идогъэтх. Апхуэдэ аудиохэлъщ, псалъэм щхьэкіэ, ват-сапкіэ зэіэпыпх хъунущ. Дыхуейщ ціыху куэдым яіэры-хьэну, анэхэм я ціыкіухэр хьэну, анэхэм я цІыкІухэр драгъэхьэхыну. - Тхьэм уигъэпсэу! Уи му-

радхэр къохъуліэну ди гуа-пэщ.

Епсэлъар ГУГЪУЭТ Заремэщ.

ЩІыуэпсым щысхьыныр фарзщ

ШІыр зезыхьэм, абы гъавэу къытрихыр кіэрыхуншэрэ бэ-гъуауэ кърихьэліэжынымкіэ зэран хъу нэрымылъагъу хьэпіа-ціэхэм, къинэмыщіхэм ар ящихъумэн хьисэпкіэ, пестицид щхъухь гуащіэхэр щіэх-щіэ-хыурэ къегъэсэбэп.

АТІЭМИ, ІэщІагъэліхэри щыхьэт зэрытехъуэмкіэ, езы мэкъумэшызэрытехъуэмкіз, езы мэкъумэшы-щіэхэми гу зэрылъатамкіз, хадэ-хэкіым хущхъуэ папщізу ира-хьэлізм и мащіагъ-куздагъэр-хухагъэрчэхукіа мардэм фіа-гъэкімэ, а іуэхугъуэр езы щіы-гулъми, къэкіыгъэми йогуауэ. Пестицидыр зылъэізсыр къз-кіыгъэхэм зи зэран екі нэрымы-

лъагъу ціыкіужьейхэм я закъуэ-къым, атіэ, ди жагъуэ зэрыхъунщи, езы щІыгулъыр «зыгъэпшэр» микроорганизмэхэми я «лъэр щІеуд», цІыхухэми псэущхьэхэми

щіеуд», ціыхухэми псэущхьэхэми я Іэпкъльэпкъым сэбэпынагъ къахузэмхру къалъытэ микроэлементхэри зэхекъутэ. Нэгъуэщіу къыжытіэмэ, щіым хэмыткіухыых щхъухыхэм мэкъумэшыщіэхэр апхуэдизу зэліэліа хадэхэкіхэр зыіубгьахуэ мыхъун щытыкіэм хуешэ, ахэр зэзыхьэліэ псэущхьэхэми ціыхухэми я іэпкълъэпкъым сэбэп зэрахуэхъужын

щагъуэ щымы эжу апхуэдэщ. Арщхьэкіэ, Іэщіагъэліхэм зэрыжаlэмкlэ, егупсысарэ агрощlэ-ныгъэм зэрыщыхагъэунэхукlауэ шхъухьхор шым ирахьэліэмэ, а цэххим гъавэгъэкІхэр зэрыщыгу-фІыкІыжынуми шэч хэлъктым. Мыдрейуэ ктыхэдгтэщ зэрыхтунумкіэ, щыіэщ хьэпіаціэм еуэным пумпо, щыгың деягиация чуягылық унамысу къыдахуа пестицидыр зэцхьэщызыхыу зыгъэк/уэщых микрорганизмэхэри. Абыхэм я апхуэдэ зыкъызэкъуэхык/эм «микробиологие детоксикацэк/э» йоджэ. Абы и зыужьыкІэр елъытащ щІы щхьэфэм къыщекІуэкІ щІыІагъэ-хуабагъэми, щІыгулъыр

щівіагьэ-хуабагьэми, щівігульыр зыгьэщівітэ псыіагьэми, щівігьэпшэррэ гумусу абы халъхьам я Іувагьми, нэгьуэщі абы хуэдэ шхьэусыгьуэхэми. Ауэ щыхъукіи, пестицидхэр пкъыгъуэ-лкъыгъуэкіэрэ щівігульым и чэзум щыхэткіухьыныр епхащ ар здыхакіутэм псыр ирикъуу зэрыщіагъэлъэдами, щіы-гъэпшэрхэр и чэзум зэрыхагъэ-загъэми, а щіыпіэм щезэгъ жылэхэр къызэрыщагъэсэбэпами, езы щхъухьзехьэхэм я хэгуэшэ кlэу щрагъэкlуэкlами. Мыри къыхэгъэщыпхъэщ. Гъа-

вэхэкІхэм ящыщу зи сатырхэр давыкІхэм (жьыдэхупІэ зиІэхэм) я деж пестицидхэм я хэкіуэсэкіэр (детоксикацэр) щынэхъ щіэхщ хьэдзэ зыщіхэм я деж зэрыще

кіуэкіыр нэхъ хуэмущ. Урысей мэкъумэш кіэлъыплъыурысей мэкьумэш кіэльыплыы-ныгъэмкіз Іуэхущіапіэм (Россель-хознадзор) и Кавказ Ищхъэрэ щіыналъэ зэхуаку управленэм и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэм и къэоэрдеи-валъкъэр къудамэм и јащјагьэліхэр ди щіынальэм и щіыгулъым и щытыкіэм щіэх-щізкурэх кіэльопль, ирахьэліэ пестицидхэм я куэдагъ-мащіа-гъэр зыхуэдэр къыщапщытэ. Абыкіэ ізмалыфіщ щіыпіэ-щіыпіз-кіэрэ щіыгулъ ізмыщізу къыщыхаххэм я зэхэлъыкІэр зрагъэщІэн хьисэпкІэ ахэр Ветеринар, фи-тосанитар кІэлъыплъыныгъэмкІэ федеральнэ къулыкъум и Къзбэрдей-Балъкъэр референт центрым деж шыІэ къэпшытапІэм зэрырашалІэри

БЭРАУ Быша

Нобэ зи пычыгъуэ фи пашхьз къитлъхьэ, усэу тха «Зэшып-хъуибл» Іуэтэж кІыхьыр Щамым къиlэпхъукlыжу Къэбэрдейм лъапсэ щызыухуэжа Захуэхэ я льансэ щызыухуэжа захуэхэ н унагъуэм теухуащ Зэшыпхъухэм я нэхъыщіэ Кубра (и ціэ лейр - Куу) и дуней тетыкіэмрэ и гупсы-сэкіэмрэ хъыбарым и кіыхьагъкіэ псори зэрипхыу кіуэцірокі.

Кубра зэрырахьэжьар Махуэ гуэрым, дерс нэужьым, Кубра ьуажэм къэблэгъэжу,

къуажэм къэблэгъэжу, «Шэрхъыр къзуащ», - къажреlэ я маршруткэм дэс щалэщlэм.

Бгъэзэжынущи – гъунэгъукъым, нэсыжынущи - нэхъейщ, Ежьэнщ шэрхъыр ядыжыхукіэ, щіэх къзсынукъым адрейр.

ЦІыхубзиті я къуажэм щыщу къыдист пщащэм а гу махэм,

Блэж машинэр къыщыувыІэм, тІуми абы зрагъахуэ.

«Къакіуэ, дахэ, жэщ ухъунущ», къыжраіэ, ягъэ кіын? Фэкіэщ тіури зэриціыхур, къуажэм щыщу къыщіэкіынщ.

Зэрыхуэн тІысыпІэ нэщІи иІэ хуэдэ-

къым машинэм, Телефоным «псэ» хэтыжкъым, щытщ Кубра и закъуэпцІинэу

«Уэ угъур цІыкІущ, укъихуэнущ», - нэхъыжьы Іуэм хегъэзыхь Уи щхьэ ущымыгугъыфу гъуэгу тетыныр сыт бэлыхь.

Дакъикъитху фіэкіа дэмыкіыу, къуа-

жэ гулэм къыщокіыжри, Псынщіэ-псынщіэу я уэрамым до-лъэдэж тхьэрыкъуэ хужьыр.

Ар дыгъуасэт. Нобэ гуэрым сыт марш-

рутком къыщыущ!? Къалэ щ!ыбым щыунк!ыф!ауэ, хъей имы!эу щытщи щытщ.

«ДывдэІэпыкъунщ», - жыхуаІэу, щІа-

литі-щым къыіухьэ защіри, Я къилъади, я къэпхъуати - Кубра ціыкіур бгъуэтмэ, къащтэ.

Абдеж дыдэм щыт гу псынщІэм ира-

куауэ бжэр хуащіыж, Уи нэр техуэмэ, хъыджэбзым зари-гъэхьу къыпфіэщіынщ.

«Я Алыхь! Сыкъыумыгъанэ!» - Кубра и щхьэр мэкіэрахъуэ, И гур зэгуичыным хуэдэщ кърапэс хьэдэгъуэдахэм.

Телефоныр къыдихыфкъым, кІыфІым

телефоныркындикыфкын, кызфыл. псори щіихъумащ, Рэіис псынщіэу зыпищіэну зы Іэмали имылъагъу...

ЩІалэри Налшык щолажьэ, хабзэ-хъумэщ Іэджэ щІауэ. «Алло!» «Рэіис, сызэхэпхрэ...» - и жэуапыр нигъэсакъым.

Телефоныр къыlэщlачри, зыгъэлажьэр кърахащ: «Умышынэ, хъыджэбз дахэ, псори ха-

бзэм тету тщІащ».

Жьакіэ кіыхь, нэгъуджэ фіыціэ... Кубра и гур фіокіуэдыгэ, Иджы псори къыгуроіуэ, шофёритіри щыщт мы гупым.

Цыхэк І гуэр кърашэк Іащи, жьы къэшэ-

гъуэ къримыт, «Іэхъий! Къетхьэжьащ, ныдошэ», зэрыжаІэр зыхещІыкІ.

Рэіис дыгъухэм якіэлъожэ Рэіис лэжьапіэ нэужьым зыщиукъуэ-

дийт спортзалым, Тіэкіуи къэгуфіат, ухуеймэ, шыпхъу нэхъыщіэр къыщыпсалъэм.

Здишэжыным триухуэу къытрехри..

Къзхъур сыт? Кубра жиlэр нимыгъэсу, макъ мыцыхум зэпеуд.

Плым лэжьэн еух, я къуажэм тхурэ тющіхэм нэсыж хабээщ. Тхум текіа маршруткэр даіэ? Дэсыр хэт? Исар ціыху дапщэ?

Шофёр гупым яхолъадэ... Къигъуэтак1эщ... Мес, йоупщ1... Кубра къышыщ1ар ибзыщ1мэ, и псэр хухихын хъэзырш.

Зэшыпхъцибл

Хабзэхъумэ фащэ щыгъыу упщІэр къыщытыриубыдэм, Іыгъын хуейуи ищІэжакъым шофёр щІалэм псалъэ быдэр.

«Здашэр?» «КъалэкІыхьым». «Ад-

рес?» «Хуитыныгъэм и уэрам».
Рэlис мыщэ Іэлым хуэдэт зыкъигъат-хъуэу щыщІэпхъуам.

КъалэкІыхь хабзэ хъумапІэм на-

піззыпізм йокіэпсауэ: «Ладэ» фіыціэм исщ, зэкіуаліэр Хуитыныгъэм и уэрамырщ».

Гузэвэныр къытекІуащи, шэрхъхэм езыр ятежынт, И лэжьэгъухэр къэпсэлъэжкъым... Нэхъри нэхъ псынщ!эж зищ!ынщ.

Мыдрей гупыр гурыщхъуэншэщ: «Зэт, ей, телефоныр къоуэ!» «Машалахьхэр» хууэ тепсэу, уи щхьэм имытыныр Іузхукъэ.

ИгукІэ тхьэ йолъэІу хъыджэбзыр, фІым щыгугъыр муслъымэнщ, Псалъэм гугъэ храгъэхмэ, и нэмысыр хуэхъумэнщ.

Ціыхухэм гущіэгъу зыхуамыщіым Гущіэгъубэрщ и гугьапіэр, Гуащэнапіщізу гьагъэ ціыкіур фщіэ-къым фэ зэрыбэнакіуэр.

Къэувы ахэщ. Тепхъуэ Іувым и мэр тэмакъыщіэм щіэлъщ, «Мыр мэхами тщіэркъым... Догуэ... И ъубжэр егъэжэ

Бжэри Іуах ягъэбэуэну... КъокІ... ЩІакуэжьыр къыхыфіедзэ, Инд кино ухуэзэшамэ, къакіуэ, нэгузыужьым щіедзэ.

Кубра къызэрыщІэпхъуэжар Сыт гунэфым и Іэмалыр диным и уэчылщ,

Пщащэр къыщІрахьэжьами хуаусынущ зы «дэлил».

«СывутІыпщыж», - яжреІэ, Іэмал къэ-

нэжар яриту, «ЗимыхъунщІзу зыри яхькъым», - мэ-гушыіз «сэлэфитхэр».

КІыфіщ. Щіалитіыр къыбгъэдохьэ... Тобэ, ярэби, Кубра
Нобэ сыту фіыуэ и кіэ «дыгъэ ны-къуэр» щитіэгъа!

«Тхэквондо» - арат зэреджэр къупщ-хьэ гуащэм и бэнэкlэм, Къэрэгъулт езыгъэсари - узэрыхуеинур пщІэркъым.

Удын зырыз ящытехуэм, гузэвэгъуэ къатехьащ - Зы хъыджэбз щалитым текіуэу хэт игъащІэм илъэгъуа?

Сыт ящіэнур? Бгъэдыхьэну зы бэкъуэгъуэ къальигьэскъым, «Кіуэи, зыгуэр къыщіэш», - тіум языр егиящ гублащхьэдэсым.

Дэнэ кіуэн, зреч - уэрамым гъуэ-

гурыкіуи щимыгъуэт, Тхьэм къихъумэ хъ бийри и дэіэпыкъуэгъущ. хъыджэбзыфІым

Щіалэ делэр лъэсу щіопхъуэ, и ІункІыбээр къыздимыщтэу, «Сыт къэна иджыри, ди Тхьэ, Уэ Уи пщылым къыхуумыщІзу?!»

«Ладэм» допкіэ, зэшіегъанэ, шэрхъ-

хэр тхьэджэу зыкъегъэш, Нэгум щэкlыр я фlэщ мыхъуу, мыд-реитlыр къоуlэбжь.

«Мыр амирым и фІэщ хъуну?» «Хуитщ

«Къызэрепхьэжьа машинэр птезыхам упэлъэщыну?»

Напэтехщ ар, зиусхьэнхэ, жаlэжыным

нэвмыгъэс! Псынщ!э-псынщ!эу фыысэ къахькъым махуэ къэс!

Кубра гъуэгум зэрытехьэу, полицэ ма-шинэ гупым Ирахужьэ... Къагъэувы!э... Автомат

къытраубыдэ. РэІис и ныбжьэгъухэрат ар, «Ладэ»

фіьціэр къаубыдащ. Сыт мыбы хъыджэбз щіыдэсыр? «Уи дэфтэрхэр дыгъэлъагъу!»

Зэхагъэгъуэща яфІэщІу, номер тетыр ирагъапщэ, Рэlис еупщІыжмэ, тыншкъэ: «И цІэр

хэт къэтлъыхъуэ пщащэм?» Мес, езыри къабгъэдохьэ, и жэуапыр

нэгум къощ. Куу хъуржыныр игъуэтыжкъым, хьэуэ, мес, мобдеж кlэщlэлъщ.

Щхьэр къиlэту хабзэхъумэм и дэфтэрыр щыlэщlилъхьэм, Асыхьэтым гу лъитакъым Рэlис РэІис къаплъэу зэрыщытым.

къызэрилъагъуу, пщащэм нэпс къудамэ ІэщІэкІащ, КъыщыщІахэр зыдигъуэжми, дэлъху зэриІэр наІуэ хъуащ.

Дэнэ щыlэ хъыдан шухэр - Пенелопэ и псэлъыхъухэр? Лъэпкъыр - щlакlуэм, диныр -жьакlэм къыдихыжу къызыщыжьакІэм хъухэр?

Хъыджэбз цІыкІум и «ІэбэкІэр» зыкъомыфірэ ярикъунт, Ауэ «къысхуэгъэгъу» къудейкіэ къэрал хабзэм уфіэкіын?

Къэхъуа псори ятхыжыхукІэ, пІалъэр новльуа псори нтлыжыхумэ, пальэр нэблэгъащ жэщыкум. Унагъуитыр мэгузавэ... Ежьэжынщ зэдэлъху-зэшыпхъур.

Захуэмрэ къуаншэмрэ

Залымыгъэ хэлъу пщащэ езыхьэжьэр щ!эпхъаджащ!эщ, Хилъэфахэм зыкъаумысмэ, тезыр техуэхэри гуашІэш.

ХэlущІыІу ямыщІын мурадкІэ сыт хуэ-

лазым забаыщіа, Ада, дэльху зимыіэ дапщэм гъащіэр хузэпаупщіа?

Кубра, къа і эщі экі ыжами, апхуэдизкі э гур хэщІти, Хабзэхъумэм епсэлъэныр къытехьэ-

лъэт а пшыхьэшхьэм

зигъэнэмысыфІэу, ибзыщІамэ къыщыщіар, Хэтыт щіезыгъэгъуэжынур и дунейр

зэіызыщіар? лъыхъуэм къигъуэтат ар.

Бэлыхь лыкызым кый улап ар. Къэралыгъуэр къыхэмыхьэу, Псэгъуу узэхъуапсэм сытыт хабзэкіэ улъыхъу щіэмыхъур?

Тырку сулътlану зыплъытэжу, гъэр къэбубыда нэхъей, И цІи и щхьи бгъэулъийуэ, пщащэр бгъэпудын щхьэ хуейт?

Кубра куэдрэ ща лэкlыхьым и полицэм, щаІыгъакъым Къа-

Къагъуэтынщ, гува-щІэхами, гупыр «Ладэ» фІыцІэм. иса А щІалищыр къицІыхужмэ, я «амир-

ри» къыкъуэкІынщ, Рэlис къелмэ, акъылыншэм гъащіэ иlэу къыщіэкІынщ.

Армырами ціэрыіуэнкіэ щіыхуэ зытемылъ хъыджэбзым

Хъыбар зэпыщапізу щыізм ущыхуз-зэт и унэцізм.

«ІэлъэщІ зытелъ пщащэ цІыкІур бэе-

вичхэм ятекІуащ». Пэжи, пцІыи, ауэ цІыхухэр лъэны-къуищ зэрищІыкІащ.

Я нэхъыбэм ягу Іей илъкъым, уэрэ сэрэ дэщхыыркъабээщ, Андез щтэным иумыхулІэ, я гур зэнзэныпсу къабээщ:

«Ціыхухэм ещхьу зихуэпамэ, ціыхум ещхьхэр къылъыхъунт, «Чупэ-чупсу» ущыдэткіэ, «киндер» гуэри къыкъуэкіынщ».

Щысхь ямыlэу жьэрыlэзэщ адыгэб-

зыкі э ціыхуфіхэр, Зыгуэр кърамыціэлэхмэ, я щхьэр лъа-гэу яіыгъыфкъым.

Адыгагъэм и уэчылщи, лъэпкъым и пщіэм псэр щіатынщ, Пщащэ ціыкіу ухуэпсэлъэнри адэ щіэмн къыщіэкіынщ.

Зи жьэ зэтезымып эжыр яхьри здахьзи жьэ ээтеэвінівіпальня глерт одалери зыщіз «шыпхъухэрт»: «Ар зи лъакъуз къэіэтыкіз, хуейми, зыщіремыхъумэ».

ЛъэныкъуитІым я зэхуакум удэтыфмэ,

зыкъэумыс: Дин зезыхьэм уф!эпсынщ!эщ, «мыджаурхэм» дзы пху́аус.

Зэмыщхь пфіэщіми, текіуэрщ я хьэр. Уэр нэхэ льэщ утыку къилъадэм, Уи щыщІагъэу къыумылъытэ ахэр зэрикІар уи натІэм.

Къагъуэтащ Кубра и «лъыхъухэр», хъыбарыщІэхэр щыхьэтщ:

«Дин зезыхьэ гуп мыхъумыщіэ Къа-лэкіыхь къыщыщіагъэщ».

Къэрэгъул гупсысэм хохуэ. УнагъуитІыр мэгузавэ. Рэіис и ныбжьэгъу пэлъытэт къалэкІыхь полицэ щІалэр

Ар хамыгъэІэбэжыххэу, пцІы зэрызэ-Іуащэр хьэкъщ. «Къаубыд пэт къебгъэрыкІуати, яукlащ», - жаlэнри хэлъщ.

«Тхьэусыхэр» къыІахыжмэ, Іуэхур зэхуащіыну піэрэ? «Зезгъэціыхужынущ» жыпіэу, хэт и анэ бгъэгуіэнур?

Дзэм хэта Уэлид мэбампіэ. Мыр сыт хабээ? Сыт къэрал? Къуаншэм пціы зэрытралъхьэм езыр захузу къыщегъэхъу.

Мэрем махуэм ирихьэл эу Къэрэгъул здэкіуа мэжджытым Ліы мыціыху къыщыбгъэдохьэ, езым нэхърэ нэхъыжьыфэу.

ЯгъэтІыса гупым я зым и Іыхьлыщ,

адэшхуэ ныбжыш: «Дапщэ жыф!эми, фэттынущ, кхъы!э, тхылъыр къыщ!эфхыж».

РэІис къриджащ пщыхьэщхьэм. Армырами ягу зэрощіэ. Іуэхур зыіэщіэлъ ад гъэфмэ... ахъшэ, бохъшэ. адыгэм

КІэщІу жыпІэмэ, мо гупым «бэевичыр» кіэрахыж, Мащізу къуейщіеям тралъхьэ мылъку

тезыркІэ хүйт мэхъуж. Ауэ, къаутІыпщыжами, кІэлъыплъа-

кіуэхэр я куэдщи, «Гува-щіэхами дашынущ, - жаіэ, - нэхъыфіщ, загъэкіуэдмэ,

Зы зэман, Кавказым икІыу Щамым кІуахэм я сурэт Интернетым къралъхьати, а тхьэмыщкІэхэр яхэтт.

Утхьэмыщкіэкъэ гу къабзэм къуит тыншыгъуэм ухуэнэфмэ, Пэжым Іущ ущіэмыхъукімэ, хамэ щІыпІэ ущыўнэхъўмэ?!

Зыми имыхьэлъэ ихькъым. «Муслъымэнхэр дызэкъуэшщ!» Япыхь, дыбэлэрыгъыхук!э дахэк!э дызэшэл!эж.

ЧЭРИМ Марианнэ

ГъэщІэгъуэнщ 🏻 🗨

● Фэ фщІэрэ?

Лэгъунэ мафІэпэ

пщэфІэным. Іуэху щІэным япэу щрашаліэм деж бзылъхугъэ нэ-хъыжьыр хуэлъаlуэрт, жьэгум зэи мафІэр щымыкІуэсэкъэкІымрэ къалъхумрэ Тхьэм щимыгъэщІэну.

Бзылъхугъэм я нэхъыфІым нысащІзу къызэрашэ лъандэрэ лэгъунэ мафізу хузэ-щіагъэнар имыгъэкіуасэу зэрихьэрт.

КІэлъыгъэхуабэ

Гъуэгу техьам, зекІуэ ежьакІэлъызэрахьэу щыта

хабзэщ. Унэм икlа нэужь, ягъэхуабэрт, зэхэтІысхьэрти яшхырт, ежьам и Іуэхур къыдэхъункіэ хуэлъаіуэхэрт. Гъуэгу техьар псым икіыху кІэлъыпхъанкІэртэкъым, кІэлъыжьыщІэртэкъым, пхъэнкІий кІэлърадзыртэкъым.

Удж баш

Уджым щызэрахьэ башщ, удж пашэм иІыгъыу. Джэгуакіуэм (хьэтиякіуэм) ину къреіуэ удж пашэм и ціэр. Ар утыкум къихьа нэужь удж башыр ІэщІелъхьэ. Ар дахэу, екіуу шіаш: дэ ціыкіурэ къуэлэн дахэкІэ ащ. Башыщхьэм хъыдан зэщІэблащ. бгъэ, къашыргъэ сурэт тращІыхь.

бжэнышхьэ тра-Япэм щІыхьырт. ХьэтиякІуэм удж башымкіэ уджыр зэрегъахэт сыт хуэфащэми абыкІэ игъэлъагъуэу. Удж башыр иІыгъыу удж пажду едмехад ешашп едмеш

Зы нарт хъыбар закъуэм къыхэщ ліыхъужьщ ар. Нарт шу хахуэщ, Лъэпщ и къуэщ. Шу хьэкъувэкъуу, ехьэжьа-уэ къыхощыж. Дзэхущ зауэм ліыгъэ щызэрихьарэ и бгъэр тіауэ, и щхьэр уафэм етауэ къэкіуэжу Тхьэгъэлэдж вий-кіэ вэуэ хуозэ. Нарт щіалэм и щіыкіэр Тхьэгъэлэдж игу иримыхьу жеіэ: «Зи адэм и ІэшІагъэр зымыдэжу нарт шу

ДЗЭХУЩ ар шхьэкіуэ шохъу, дээлг ш айлыг балган балган йольэдэкьауэри, вэуэ ежьэжа Тхьэгьэлэдж иужь йоувэ, зыгуэр ирищіэн и гугьэу. Ауэ льэщіыхьэркым. къекІуэкІыгъуищ Апхуэдэурэ

ДЗЭХУЩ къикІухьащ. япэкІэ къилъэдэни

мэкІуэжри, и адэм хуотхьэусыхэ. «Зи адэм и Іэщіагъэр зымыдэж, жери ліыжьым къы-зиудэкіащ», - жеіэ. Лъэпщ и къуэр къегъэгугъэ Тхьэгъэлэдж удын иригъэхьыну, къыжлэдж удын имыгъэгъуну. Нартхэ я санэхуафэу Тхьэгъэлэдж жьантіэм дэсщ, абы Лъэпщ къыбгъурысщ, Дзэхущ бжэ-

къримыгъэкіуу. Дзэхущ я деж

къуагъым къуэтщ. Тхьэгъэлэдж хъуэхъуащ, хигъэфыну бжьэр Дзэхущи къритащ. Дзэхущ бжьэм хэфри иритыжаш. Абдеж Лъэпш и къуэм нащхьэ хуищІащ, «уеуэжынум - еуэж, еуэжыпІэ уихуащ» жыхуиІэу. Ауэ Дзэхущ къыхуегъэкІуакъым ар нэкъыхуегъэкіуакъым ар нэ-хъыжьым ирищіэн. Тхьэ-гъэлэдж бжьэр Дзэхущ къыіихыжри жиІащ:

«Сэ сывэу сыхэтт. Мы уи щlа-лэм и бгъэр итlayэ, и щхьэр лэм и огьэр итгауз, и щхьэр уафэм иту, жьыр къыщепщэр имыщіэрэ, «сэ схуэдэ дэнэ щыіэ?» жиіэу къызбгъэдыхьа-уэ щытыгъащ».

Дзэхущ дерс хуэхъуащ Тхьэгъэлэдж лыжьым и псалъэр.

Нарт щіалэр укіытэри, санэ-хуафэм къыхэкіыжащ, и адэм и кіыщым кіуэри шууищэ я фащэ ишІаш. абыкІи къйгъэлъэгъуащ ехыми зэфІэкІ зэриІэр. Мы ныкъуакъуэм и лъапсэр, дауи, мыращ. Лъэпщ къыгуроlуэ и ІэщІагъэм пщІэуэ иІэри, ар Тхьэгъэлэдж йоныкъуэкъу, тхьэгъэлэдж йоныкъуэкъу, абы фіэнэну и къуэри зэщіе-гъэст. Ауэ гъукіэ іэщіагъэр мэкъумэшым ипщэ кlуэ lэщlа-гъэкъым, абы и зы lыхьэу щыт фІэкІа. Абы къыхэкІыу апхуэдэ дауэхэр Тхьэгъэлэдж и сэбэп даужэр Гхвэ вэлэдж и сэохимыкlыу еух. Абы къыдэкlуэу, ІуэрыІуатэм зэрихабзэу, мы хъыбарыр фІым хущІоджэ - Іущыгъэр зибэ нэхъыжьыр егъэлъапіэ.

Щай уриуасэкъым

Зэныбжьэгъу щІалитІ уэ, хэт нэхъ ціыху мыхьэнэншэ-ми зэхагъэкіыну. Зыр нэхъ бза-джэу къыщіэкіри, и ныбжьэгъур иришэжьащ. Автобус къэувыіэпіэм деж щыт таксим бгъэдохьэри, йо-

- Горькэм и уэрамым нэс дапщэ сызэрыпшэнур, си къуэш? - Тумэнипщ!?
- Си ныбжьэгъур си гъусэмэ-щэ? Апхуэдиз дыдэ.
- Зигу зэгъа щалэм и ныбжьэгъум
- зыхуегъазэри, жеlэ: БжесІатэкъэ, Мурат, щай узэри-
- мыуасэр.

ПщІэжрэ?

Зэкъчажэгъч шалитым зым адрейм щІыхуэ иритауэ зыкъом лъандэрэ къритыжыртэкъым. Зы пщыхьэщхьэ гуэрым зэхуэзауэ уэрамым здрикіуэм, и щіыхуэ аргуэру игу къи-укlытэрти, жыжьэу зэрытелъыр гъэкІыжыну къыщригъэжьащ:

- Хьэбалэ, дауэ къыпщыхъу рэ дунейм и щытыкlэр? Тlэкlу щІыІэтыlэщ, пэжкъэ?

- Уэлэхьи, пэжмэ, щыІэтыІэ сщІэркъыми, уаещ.
- Пщіэжрэ, а щіыхуэ щостам щыгьуэ хуабэ лыгьейуэ зэрыщытар?

Сэ насып сиІэт, ахъумэ...

- Уэлэхьи, Хьэжбий, нобэ сыщІэфлъхьэж пэтам, - жиІащ Дизыкъуажэ и ныбжьэгъум щыхуэзам.
- Сыту, Іэгъу? Къэхъуар сыт? - Насып уиlэмэ, сыт хэлъ, ахъумэ нобэ сэ къэплъа-

кІыхьагъ

- гъур метрибгъу зи кlыхьаг пкlэлъейм сыкъехуэхащ, ауэ... Е зиунагъуэрэ, абы дауэ ела-тІэ? - Хьэжбий гузаvкъела-тlэ? и ныбжьэгъур щызэпиплъыхьым:
- Аракъэ-тІэ, «ауэ» жыхуэсІэр. Сэ насыпыжьыр сиlэти, етlуанэ теувапlэм дежщ сыкъыщехуэ-хар, - жиlащ Дизыкъуажэ.

Автомашинэр гъуэгу зэрытехьар

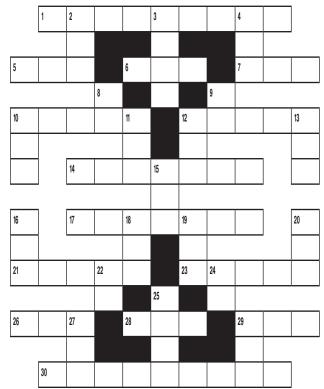
Франджы инженер Ленуар Этьен (1822 - 1899) япэ дыдэу зэпкърилъхьат газкіэ лажьэ мотор зэрыт автомобиль. Ар уэрамым дэту цІыхухэм ямыдэу псалъэмакъышхуэ къэхъеят. Абы ипкъ иткІэ, 1865 гъэм «Бэракъ плъыжь» унафэр къыдэкіат. Унафэм зэрыжиіэмкіэ, а машинэр гъуэгум щрижэкіа, бэракъ плъыжь зыіыгъ ціыху абы япэ иту жэн хуейт, зыгуэрым зэран хуэмыхъун

Инджылызым и къалащхьэ Лондон и уэрамхэм япэ автомобилыр къыщыдыхьам щыгъуэ, абы ипэ иту зыгуэр жэрт, машинэ къызэрыкlуэр цlыхухэм яжриlэу, ахэр гъуэгум тригъэкіыу, сакъын зэрыхуейр ягуригъаіуэу.

Бжыгъэшхуэхэм уагъэгужьей

ЩІым къыщыщІэдзауэ Дыгъэм нэс ику иту километр 149.597.870-рэ, Мазэм нэс - километр 384.400-рэ дэлъщ, ЩІыр сыхьэт 23-рэ дакъикъэ 56-рэ секунди 4-м дэльш, шныр сыхвэт 22-ра дактыка эсгүүлди + м ээ къокlэрэхъуэкі, Щіым Дыгъэм и хъуреягъыр зы секун-дым км 29,8-рэ икіуу махуэ 365,25-м къвлъэтыхь, Щіым и щхьэфэр километр зэбгъузэнатіэ 510.100.000-рэ мэ-хъу, абы щыщу псым процент 71-р, щіым процент 29-р яІыгъщ. Абы нэмыщі, дэ зи хъуреягъыр къэтлъэтыхь Дыгъэр Шыхулъагъуэ галактикэм хэту зы секундым км 290-рэ икјуу мэкјэрахъуэ.

Псалъэзэблэдз

ЕкІуэкІыу: 1. ПхъэІэщэм къызэригъэдзэкі щІы Іыхьэ. 5. Хьэжыгъэ икіи ногъуэщі гъавэхэкіхэр зракіутэ. 6. Пхъащів Ізмэпсымэ. 7. Гъукізм и лъэщапіз. 10. Щіьмахуэ щыгъын. 12. Урысыбзэкіэ тхэуэ щыта адыгэ бзылъхугъэ усакіуэ ціэрыіуэ. 14. Унэм и зы Іыхьэ. 17. Пасэрей адыгэ ліыхэужь. Е Іутіыж Борис и пьесэ. 21. «Нэхъыжьзэм къытхуэфщіам унафэ», «Си Заремэ», «Фіыуэ слъагъум сыкъыдоуджэкі», «Пъагъуныгъэм и хъэтыркіэ» икіи нэгъуэщі уэрэд дахэ куэдым я псальэхэр зи Іздакъэ къыщіэкіа усакіуэ. 23. Дуней псом щыціэрыіуэ урыс тхакіуэшхуэ. 26. Щхьэгъусэ къэзышам и благъэщіэ. 28. Пхъэ кіалэ. 29. Псы зракіз кумбыгъэшхуэ. 30. Иджыблагъэ Японием щекіуэкіа гъэматуэ Олимп джэггуэм лышэ медаль кышызыкьа. Къэ ЕкІуэкіыу: 1. Пхъэіэщэм къызэригъэдзэкі щіы іыхьэ. хуэ Олимп джэгухэм дыщэ медаль къыщызыхьа, Къа-

хуэ Олимп джэгухэм дыщэ медаль къыщызыхьа, Къалэкlыхьым къыщалъхуа спортсменкэ.
Къежыу: 2. Таурыхъхэм узыщрихъэл!э шы лъэрызекъэ - мэлъэтэф, мэпсэлъэф. 3. Алхуэдизк!э щ!алэ махэщи, ... къытет!ысхьэмэ, и шхулъэр йолк!. 4. «Щихухэр
иджыри ...» - Къэрмокъуэ Мухьэмэд ц!эры!уэ зыщ!а
повесть. 8. Пхъэщхьэмыщхьэ гуащ!э ц!ык!у. 9. Уафэм
къех мыл тыкъыр ц!ык!у. 10. Ику иту тонн 60 - 80 хуэдэ
зи хъэлъагъ псэущхьэ. 11. К!уэ пэтми бжьиз зымык!у.
12. Хадэхэк!. 13. ... закъуэ мэз хъуркъым. 15. Гъэмахуэм
Ізщым я фэр изых бадээжь. 16. Щыпсалъэк!э зэ!ынэ.
18. ... закэзвэ нэхърэ - бжэн эыхэлк!э. 19. Унэ зыухуэм
къигъэсэбэп тк!уатк!уэ. 20. Ізщ. 22. Бын. 24. Къуэш ...
нэхърэ - ныбжьэгъуф!. 25. Ізрамэ хужь гъэгъахэр куэдукъызыпык!э жыг. 27. К!ыщокъуэ Алим и роман «Нал
...». 29. Джэрэзыжу мылым къыщагъафэ. . 29. Джэрэзыжу мылым къыщагъафэ

> Зэхэзыпъхьар МЫЗ Ахьмэдщ.

ШыщхьэуІум и 14-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкІуэкІыў: 1. Хьэ. 4. Хъуп. 6. ТхьэкІумэкІыхь. 8. КІарц. 9. Кугъуэ. 10. Тхьэгъу. 13. Хьэрэ. 14. ЦІырхъ. 19. Курых. 20. Къуентхъ. 21. Ныджэ. 22. Псыжь. 24. Пщыукі. 26. ЩІакІуэ. 27. Матэ. 28. Пшыхь. 32. Икіута. 34. Боз. 35. Балэ.36. Шындэбэий. 37. Лы. 38.

Къехыу: 1. Хьэмкіэ. 2. Щхьэц. 3. Хъыщт. 5. Пшатьуэ. 7. Мыгъуэ. 11. Къурыкъу. 12. Пырхъ. 13. Хьэх. 15. Хьан. 16. Брест. 17. Индыл. 18. Еджакіуэ. 23. Жьым. 24. Пётр. 25. КІашэ. 26. Щіыхь. 29. Билал. 30. Болэ. 31. Уэтэр. 33. Амыщ. 35. Бзий.

Ямыгъэју зэхахыркъым

- ◆Шхырыджэгу ныбалъэ, гъаблэ хъумэ, щхьэпІыж.◆ШыщІэ къамылъхуам уа-
- ты трелъхьэ.

 ◆Гъунэгъур унэгъущ, къи-гъунэгъужыр гъунэгъущ.

 ◆Закъуэныгъэ нэхърэ Іэл
- ◆Зэдэшхэ ІэфІщи, зэдэфІ
- унэщ. ◆Зэкъуэш псори зы анэм
- къилъхуркъым. ♦Хъуэжэ и бэщмакъыу зы-
- *Хъумэ, зыфі, мыхъумэ,
- хъумэ, зыфі, мыхъумэ, фіиті. Ямыгъэіу зэхахыркъым. Псы Іуфэм Іусым псы икіыпіэр ещіэ. Хъунщіэнрэ къуентхъын-
- рэ зыш. ♦Xьэ бзаджэ тІысыпІэн-
- шэщ. ◆Шым и лъакъуэ и бийщ. ◆Упщіэ и анэ фіэрафіэщ.
- Хамэ дагъуэр лъагъугъуа фІэщ. ♦Мыублэ мыхъумэ, мыух
- шыІэкъым
- «Хущіэмыхьэ піащіэрыпса-лъэщ. «Псы мыгъавэ бдзэжьей
- **♦Мысэр малъэри, хейм и**
- ♦Мысэр мальоры, льакъуэр щlеуд. ♦Гъэ мэкъумэш пэтрэ яух. ♦Гъэм и зы махуэм щlыма-
- хуэм уегъашхэ. ♦Гъэмахуэм гупкІэ жьауэри
- унэщ. ◆Гъэмахуэм къыумылэжьа
- щІымахуэм бгъуэтыжыр
- **♦Гъэмахуэм Іэжьэ** щІыи, щіымахуэм гу щіы.

Напэкіуэціыр зыгъэхьэзырар НЭШІЭПЫДЖЭ Замирэш.

Каф бгы къуагъым къыкъуэкІа пщащэ

Сэралъп Мадинэ и центрым иджыблагъэ къы-щызэІуахащ Иорданием щызэјуахащ Иорданием щыщ ди лъэпкъэгъу Къэрэгъул Зейнэ и сурэтхэм я гъэлъэгъуэныгъэ.

ДИ ЛЪЭПКЪЭГЪУ пщащэм и ІздакъэщІзкІхэр иджы ещан нэу Налшык утыку къыщрехьэ. Къэрэгъул Зейнэ 1978 гъэм

Иорданием къыщалъхуащ. ЩІэныгъэ щызригъэгъуэтащ щізны вэ щызри вэ вуэтащ Лондон дэт университетхэм ящыщ зым. 2010 гъэм ар япэу Хэкужьым щыхьэщіащ, нэ-хъыфіыжу и адыгэбзэри щызригъэщ ащ.

эриі вэщтащ, Амман щыпсэуну Іэпхъуа иужьщ и зэфіэкіхэр нэхъ наіуэ къыщыхъуар. Сурэтыщі унагъуэм щыщ хъыджэбзым и Іздакъэщізкіхэр нэхъыбэу кал-лиграфие геометрие жып-хъэхэм итт. 2014 гъэм абы и творчествэм, и дуней еплъыкіэм зихъуэжри, сурэтхэр гъэ-щіэгъуэну зэхигъэувэн щіидзащ. Журнал, газет зэмылІэужьыгъуэхэм зэщымыщу къы-хигъэжа сурэтхэм гупсысэ хэха зиІэ теплъэгъуэ къыхэщІыкІыныр хуабжьу удэзыхьэх Іуэхугъуэщ. Зейнэ хузэфlэкlырт апхуэдэ щlыкlэкlэ езым и дуней къигъэщІыжын. Хъыджэбз ІэпэІэсэм екіуу куэд зэхеухуанэ. ГъэщІэгъуэнракъэ, абы и щэнхабээ дунейр зэподжэж икlи пасэрей сурэтхэм гъа-щіэщіэ щаретыж и Іэдакъэ-

«Каф бгым сыкъыкъуэкlavэ (Каф бгыр Перс

ІуэрыІуатэм, ислъам диным и къэхъукІэр къэзыгъэлъагъуэ къыхэш тхыдэм пасэрей бгыжьщ, щІым и гъунэу к лъытэу щытащ а щІыпІэр) льытау щытащ а щытгару иджырей гъэльэгъуэныгъэм щагъыбзэ и бэщ. Мыбы и фізщыгъэр Зейнэ игу къззы-тъэкlар Тыркум къыщалъхуа абхъаз философ, тхакіуэ Ягъэн Мурат «Я пришёл из-за гор Карказа» романьюці. гор Кавказа» романырш.

Тор кавказа» романырщ.
Къэрэгъулым илэкіэ утыку кърихьахэм хуэдзу, мыбыи удз гъэгъахэр къебэкіми, абыхэм лъэпкъ гупсысэмрэ лъэпкъ самису зэрыхэгъэпщкІуар къэлъагъугъуейкъым. гъэгъахэм зыкъыщызэІуахыр щіымахуэр икіыу гъатхэр къи-хьа иужьщ. Дызэрыт зэманыр лъэпкъым и къэщІэрэщІэжы

лъытэри, сэри аращ удз гъэгъахэр куэду си сурэтхэм щІы-

хэзгъэувэр», - жеlэ Зейнэ. А сурэтхэм теплъэ дахэ къудей фіэкіа яхэзымылъагъуэни щыІэщ, ауэ Зейнэ и Іэда-къэщІэкІхэм зэрыщыту хэхэс адыгэхэм я узыр зыхыуагъа-щіэ. Итіанэ, пасэрей адыгэхэм хуэдэу, абы къыхих плъы-фэхэм цІуугъэнэ, нэм къышІэуэ яхэткъым.

ГъэщІэгъуэнщ Зейнэ и дуней еплъыкіэр, гуп-сысэкіэр. Ди гуапэу фыщы-догъэгъуазэ абы и гъэлъэгъузныгъэм, лъэпкъым теухуауэ къыджиlахэм: «Сызэрыцlыкlурэ си адэшхуэ-анэшхуэхэм Хэ-кужьым теухуа хъыбархэр къызжаlэжырт, лъахэм и дахатъым, фіэрафіагъым срагъэ-хъуапсэрт. Абы щыгъуэ Интернетым дунейр апхуэдизу зэщіиблатэкъыми, ар слъагъуну Іэмал сиІэтэкъым. Къысхуэнэжрати, си нэгу къыщІэзгъэувэрт, куэдрэ сепщІыхьырт. Сэ Іэджэрэ Хэкужьым сегупсы-сащ икіи сыщыціыкіум адэжь щІыналъэр си нэгу зэрыщІэтар къыщызгъэлъэгъуэжауэ аращ сурэтхэм. Илъэс 15-м щІегъу мыпхуэдэ сурэт щІыкІэм зэрымынхуэдэ сурэг шыклэм зэры-зеспщытри, а зэманым къри-убыдэу Амман, Москва, Дубай, Лондон утыку къыщисхьащ си сурэтхэр. Ауэ Налшык зэрышызгъэлъагъуэм псом хуэмыдэу сыщогуфІыкІ, си лъэп-къэгъухэм си сурэтхэр ягу ирикъмэ, сэркіэ насыпышхуэщи. Дапхуэдизу си сурэтхэр дахэу жаlами, Хэкум и теплъэр су-рэтыщіым я нэхъ іззэми нэкъыхуэгъэлъэгъуэнукъым! ыпІэ куэдым къыщацІыху щына куэдым къвіщацьяху адыгэхэр. Ди льэпкь хабээр, псэукіэр, гупсысэкіэр, зэфіз-кіыр, щанхабээр зымащіэкіэ нэхъ мыхъуми дунейм нэ-хъыбэжу къысхуегъащіэмэ, сынасыпыфізу зыслъытэжы-

Къэрэгъулхэ я пхъум и ІэдакъэщІэкІхэр телъыджэщ, гъэ-щІэгъуэнщ абы и дуней лъагъукіэри. Фокіадэм и 3 пщіондэ екіуэ-

кІынущ гъэлъэгъуэныгъэр. Гупыж зыщІу абы кІуэм дэрэжэгъуэ зэригъуэтыжынум шэч хэлъкъым.

ЩОМАХУЭ Залинэ.

Редактор нэхъышхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

ДИ ХЭЩІАПІЭР 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, алшык къалэ, Лениным и ц1эр зезыхьэ уэ-рам, 5, ебгъуанэ - епщ1анэ къатхэр.

«Издательство «Южный регион» ООО-м шытрадзаш, 357600, Ставрополь край-ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ. Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

РОССИЯ POM **ИНГУШЕТ**

Къуныжь Ролан Европэм щыток уз

махуэхэм Латвием щекіуэкіащ дзюдомкіэ жьыщіэхэм я Европэ зэхьэзэхуэ. «Арена Рига» спортком-плексым щызэхуэсат къэрал 37-м къикіа, зи ныбжьыр илъэс 15 - 17-м ит щіалэрэ хъыджэбзу 400-м щіигъу.

ЗЭХЬЭЗЭХУЭМ и етІуанэ махуэм утыкур къылъысащ Урысей Федерацэм и командэ къыхэхам хэт, Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ Къуныжь Ролан. Зи хьэлъагъыр килограмм 73-м нэбладыш, коупыль Голіал. За коэліав выр киліо раміи 7-зм пэоліа-гьохом я зэлэщіэтыныгьэм текіуэныгьиллі (абыхэм ящыщу 3-р хухаха зэманыр и кіэм нэмысу!) Литвам, Германием, Польшэм, Словением къикіахэм къышыфіззыхьа ди лъэлкъэгъур кізух зэїущіэм щыхуэзащ серб щіалэщіэ Транович Душан. И хьэрзэlущlэм щыхуэзащ серб щlалэщlэ Гранович Душан. И хьэр-хуэрэгъур «иппон»-кlэ къитридзэри, Къуныжьым ди къэралым дыщэ медаль къыхуихьащ.

дыщэ медаль къыхуихьащ.
- Ригэ сызэрыщытек|уам нэхъри сытрегъэгушхуэ лъагап|з-щ|зхэм зеспщытыну ик|и дэтхэнэ зы спортсменми и хъуэпсап|з олимп дамыгъэм сыхуэк|уэну, - жи|ащ Ролан зэхьэзэхуэр иуха иужьк|з. - Мы гъэм щ|алэгъуалэ зэпеуэхэм си къарум сыщеиулькіз. — міз гізім патын адалы заназалысы каруун сыще-плыжынущ. Латвием сызыпамыплъа хьэрхуэрэгъу къыщысху-къуэкlакъым - тренерхэм дэтхэнэми хуэфэщэну сыхуагъэхьэзырат икіи абыхэм фіьшіэ ин яхузоші.

рат ини абальжым фланды ин лаузоцт.

Къзбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и педколледжым щеджэ, дзюдом къэкlуэну дахэ щиlэу гугъэ дэзыгъэщ! Къуныжь Ролан егъасэ дунейпсо класс зиlэ спортым и мастер, нэхъапэм Урысей Федерацэм и чемпион хъуа, Европэм къыщыхэжаныкlа, иджы тренер цlэрыlуэ Джэданэ Залым.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Сурэтым: Европэм и чемпион Къуныжь Роланрэ и гъэсакіуэ Джэданэ Залымрэ

Дыщэр адыгэшым зыІэригъэхьащ

_ Шыщхьэу**јум и 13 - 14-хэм** Луховицы къалэм пэгъунэгъу Павловское къуажэм щызэхэ тащ шыгъажэ кіыхьхэмкіэ Мэзкуу областым и чемпионатрэ дунейпсо мыхьэнэ зи э

КИЛОМЕТРИ 120-рэ зи кІыхьагъ гъуэгуанэ щызэпача унэтІыныгъэм Урысеймрэ Белоруссиемрэ икlауэ шууиплі хэтащ. Гъуэгуанэм и кіэм нэсыфар тіу къудейщ. Япэ увыпіэр Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ Къалэ Мухьэмэдрэ ар зытеса Юпитер адыгэшымрэ къахьащ. Дыжьын медалыр зыІэрыхьар Черник Владимирщ.

КІэлъыплъакІуэхэр къищІащ шыхэм къызыкъуаха псынщІагъми: зы сыхьэтым - километр16,49-рэ.

Зытесар мыадыгэшми, япэ увыпіэр къихьащ Мэзкуу областым и чемпионатым хэта Махуэ Мухьэмэди. ЕтІуанэр -Лосевэ Дарьещ, Гоголь Николай ещанэу къэсащ. Мухьэмэд зытеса Ламбертэ къызыкъуиха псынщіагъыр текіуэныгъэ къу-

дей мыхъуу, Урысейм щагъэува рекорду къалъытащ: зы сы-хьэтым - километр 22,37-рэ.

Фигу къэдгъэк і ыжынщи, Урысейм Шы спортымк і э и федерацэм къэралым щыщ хэгьэгу 72-рэ хохьэ, унэтІыныгъи 8-кІэ шы зэхьэзэхуэхэр ирегъэкІуэкІ.

ЧЭРИМ Марианнэ.

Индексыр П 5894 Тираж 1.839 Заказ №1860